Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

SEP 1 1920

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА“
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ“
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
[illegible] ордери і чеки треба ви-[illegible] адресу „SVOBODA“.

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA“
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 31-го СЕРПНЯ 1920. ЧИСЛО 105. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, AUGUST 31, 1920. No. 105.

НОВИЙ НАСТУП ҐЕНЕРАЛА БУДЕННОГО НА ЛЬВІВ.

ФРАНЦІЯ КАЖЕ ЙТИ ПОЛЬЩІ ПОЗА ЇЇ ГРАНИЦІ.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ТРАҐЕДІЯ БРАТОВБИЙЧОЇ ВІЙНИ.

Буденний йде на Львів, проти нього бореться армія Павленка.

ВАРШАВА, 29. серпня. — Рускі советські війска намагаються вбити клин, щоб розбити польський фронт — як про це говорить урядове звідомленне, видане вчера вечером.

Доносять про завзяті бої коло Белзця, на північ від Львова, де советська кіннота ґенерала Буденного пробує поновно окружити Львів. Передна сторожа советської армії дійшла до Тишівців.

В околиці Бібрки, 20 миль на полудневий схід від Львова, Поляки відбили поновний рускій напад, який мав служити до заняття Львова. Поляки бороняться також в Сарнках і вони розбили кілька советських відділів.

Дальше на полудне українська армія ґенерала Павленка перейшла через ріку Дністер, щоб зайти з боку советські війска, і вона посуваеться на північ.

Прим. редакції: В армії ґенерала Буденного мають находитися українські відділи, а навіть частини Галицької Армії. Коли проти цеї армії йде армія Павленка — то це нічого иншого, як братовбийча війна на українській землі.

—o—

Український Комітет допомоги для збігців з України.

В Ужгороді основано „Український Комітет допомоги для збігців з України“. Головою вибрано д-ра В. Бирчака, секретарем д-ра Рудого, а касієром Комаринського. Рішено заложити чайню і харчівню та оподаткувати на цю ціль всіх Українців, які вже мають платні заняття. Чайню основано вже 13. м. м., а тепер робляться заходи біля основання приюту.

Кацапи на Закарпаттю.

Рівнож доносять нам, що загальні збори „Руського Клюбу“ в Ужгороді виключили з клюбу трьох москвофілів за їх шкідливу діяльність звернену проти українського народу Закарпаття в загалі, а проти товариства „Руський Клюб“ спеціяльно, а саме Юліяна Гаджеґу, Гагатка і Гомичкова.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Майнери невдоволені з підвишки.

Вашінґтонська комісія для полагодження вимог майнерів твердого угля в Пенсильванії признала дотичним майнерам підвишку в квоті около 17 процент. З тої підвишки не є вдоволені ані самі майнери, ані провідники їх юнії, отже у воздусі висить гроза нового майнерськгої страйку. Майнери противляться не так самій підвишці, як способови її виплати. Пропонована підвишка має бути виплачена взад від 1. цвітня, але не цілою одноразовою квотою, а півмісячними ратами.

ВІЛКСБЕРІ, ПА. 29. серпня. — Триста делеґатів місцевих майнерських юній зійшлася вчера на нараду і по цілорічній завзятій дискусії порішили розпочати акцію, котра рівняеться ґенеральному страйкови 175.000 майнерів в копальнях твердого угля.

До президента Вилсона вислано повідомлення, що місія його комісії, щоби поладнати ріжниці межи майнерами і підприємцями, невдалася, а урядникам організації „Злучених копальняних робітників“ Зроблено закид, що вони зрадили робітничі інтереси.

СТРАЙК НА БРУКЛИНСЬКИХ ТРАМВАЯХ.

В неділю від години 5. рано ані одно колесо не рушилося при стріткарах в Бруклині Н. Й. Всі мотормени і кондуктори, а також служба на надземній і підземній бруклинській зелізниці (Б. Р. Т.) вийшли на страйк. Їхні домагання такі: Створенне мирового суду, який би занявся справедливим полагодженнем підвишки платні. Вони хочуть дістати загалом 40 процент підвишки платні і 8-годинний день праці. Платня моторменів виносить тепер від 52 до 62 центів за годину, а вони хочуть дістати від 84 до 92 центів. Кондуктори мають від 54 до 57 центів, а хочуть від 87 до 90 центів. Служба при Б. Р. Т. має від 47 до 52, а хоче від 82 до 85.

По стороні страйкуючих стоїть майор міста Гайлен.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАРМЕРІ ЗА ПРИЗНАННЄМ САВЄТІВ.

ВАШІНҐТОН, 28. серпня. — Фармерська Національна Рада вислала лист до президента з просьбою, щоб він ужив всіх заходів в цили спинення дальшої війни. В писмі сказано, що фармери домагаються признання совітської власти в Росії, хоч їм не подобаеться такий лад.

АДРЕСИ У. Н. К.

Всім інтересованим подається до відома, що адреси інституцій, які є при У. Н. Комітеті, є слідуючі:

I.
Канцелярія У. Н. К.
Ukrainian Nat'l Committee of U. S.
30 East Seventh St., New York City.

II.
Інформаційне Бюро У. Н. К.
Information Bureau of Ukrainian National Committee of U. S.
30 East Seventh St., New York City.

III.
Пересилкове Бюро У. Н. К.
American Ukrainian Exchange, Inc.
30 East Seventh St., New York City.

IV.
Друкарня У. Н. К.
Ukrainian Printing Establishment,
30 East Seventh St., New York City.

Канцелярія У. Н. К. в Ню Йорку.

З РОСІЇ.

РУССКО-ПОЛЬСЬКІ ПЕРЕГОВОРУТЬ ПЕРЕНЕСЕНІ З МИНСЬКА. БУДИ

ПАРИЖ, 29. серпня. — В бездротній телеґрамі, яку переловлено сьогодня на вежі Айфля в Парижі з Москви, говориться, що большевики готові згодитися на перенесенне мирових переговорів з Минська до якогось невтрального місця.

Поляки домагаються, щоби переговори відбувалися в місті Рига, в Латвії, а Чічерін, большевицький міністер закордонних справ волів би якесь місто в Естонії.

Чічерін вислав сьогодня бездротну телеґраму до польського міністра Сапеги, з повідомленнєм, що советське правительство дасть польським делеґатам всі улекшення, щоб вони могли вернути до Берестя. Він каже, що припізненнє відомостий спричинюють самі польські делеґати, котрі прецінь мають стацію бездротного телеґрафу через пять годин денно і можуть свобідно порозуміватися зі своїм правительством.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ПОРАЖЕННЯ.

ЛОНДОН, 29. серпня.—Довгу статтю оголосив сьогодня М. Каменєв, голова русской делеґації в Лондоні, про положенне на польсько-русскому фронті і мирові переговори в Минську.

Каменєв називає байками всі донесення з Варшави і Парижа про цілковите знищенне русской армії. Він каже, що Москалі лише переґруповуються і приготовляються до нового наступу.

Каменєв каже, що виправа ґенерала Вранґля в полудневій Росії зближається до кінця. Вранґель має находитися в критичнім положенню і уступає в напрямі до Криму. Всі донесення, що Вранґель заняв Новоросійськ і Катеринодар це пусті видумки, — каже Каменєв.

В статті сказано, що м. Домбскі, голова польської мирової делеґації і инші польські делеґати поїхали до Берестя Литовського на нараду з польським правительством і тому мирові наради будуть перервані що найменьше на один тиждень.

ПОВСТАННЄ НА СИБІРИ.

ХАРБІН, Манджурія, 28. серпня. — Західно-сибірські селяни скинули совєти в Томську, Новонікблаєвську, Омську, Барнаул і в других важних містах — як про це доносять з достовірних жерел. Поодинокі селянські бунти дійшли до кульмінаційної точки, коли вдалося викликати загальне повстанне. Кірґізи викликали його якраз в хвилі невдачі на польському фронті.

До Кірґізів прилучилися козаки і сибірські війска. Вони машерували на важнійші міста, але застали їх вже в руках повстанців. 2000 русских офіцирів, яких большевики держали в тюрмах, прилучилися до повстанців.

Повстанне — як кажуть — поширюється. Надіються, що большевицький режім пічне хитатися.

РУССКО-ЛИТОВСЬКЕ ПОРОЗУМІННЄ.

БЕРЛІН, 28. серпня. — Совєтське правлінне прийшло до порозуміння з Литвою. Совєтське війско має опустити Вильну до 1. вересня і передати це місто в руки Литовців. Цей речинець треба одначе відложити, бо у Вильні прийшло до боротьби межи советським і литовським війском, причім убито одного большевицького комісаря.

Щоби цей спір полагодити, предложило литовське правлінне утворенне спільної комісії, яка мала би безсторонно розглянути причину цих заворушень.

Литовці проголосили мобілізацію і воєнний стан.

ВРАНҐЕЛЬ ПОБИВ БОЛЬШЕВИКІВ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 29-го серпня. — Ґенерал Враґель, провідник противбольшевицької армії в Полудневій Росії, прогнав большевиків, котрі перейшли через Дніпро перед тижнем. Він побудував оборонні фортеці коло мосту біля Кахови і деинакше.

Большевики виконали також фронтовий напад з північного сходу, подібно, як перед 3 тижнями, коли то їх побито.

Русскій професор згинув з голоду.

ЛОНДОН, 30. серпня. — Др. А. А. Шахматов, професор русской мови на петроградськім університеті, помер. Кажуть, що він помер з голоду.

З ПОЛЬЩІ.

БОЛЬШЕВИКИ ЗБИРАЮТЬ СВОЇ СИЛИ

Перестали втікати, беруться до оборони.

ПАРИЖ, 28. серпня. — Большевики збираються поповно по своїм пораженню в Польщі. Телеґрами з Варшави доносять, що на північно-східнім фронті, коло Бродна, появилися нові большевицькі війска в силі 30 до 40 тисяч людий. Вони заняли Білосток і машерують на Ломжу.

З того виходить, що пораженне большевицької армії не було таке велике, як про це доносили польські звідомлення. Частина большевицької армії висмікнулася Полякам з рук, злучилася зі своїми резервами на північ від Німену і тепер нападає на Поляків, які цілковито вичерпані довгою погонею. Це дивна стратеґія, але це і незвичайна війна.

ЧОМУ ВЕЙҐАН ЗАБРАВСЯ З ПОЛЬЩІ?

Єсть повна причина до заключення, що Пілсудські переніс частину своєї побідоносної армії з півночи на полудне проти побідоносної армії Буденного і через те ослабив польський фронт на півночи. Сталося це проти волі ґенерала Вейґана, який тримається иншої стратеґії. Щоби отже не брати на себе відвічальности за можливі польські невдачі в будучности, ґенерал Вейґан волів забратися чимскорше з Польщі.

ТРОЦЬКИЙ КОМАНДІРОМ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АРМІЇ.

ВАРШАВА, 27. серпня. — Тому, що дотеперішному начальному командантови советських війск, ґенералови Тухачевському, не вдалося заняти Варшави, його звільнено з начальної команди, а його місце мав заняти сам Троцький, — як про це оповідають полонені русскі офіцири.

БОЇ В ГАЛИЧИНІ.

ЛОНДОН, 28. серпня.—Большевицька бездротна телеґрама з Москви доносить, що в околиці Берестя Литовського йде завзята боротьба о відбиття цего міста з рук Поляків.

На полудни в околиці Львова, дійшли большевицькі війска аж до Задвіря на сході, а до Бібрки на полудне від міста.

Поляки мали відбити напад.

ВАРШАВА, 28. серпня. — На полудневім фронті, в околиці Львова, прогнали Поляки большевицькі відділи аж до Красного на Сході, а також запустилися з ними в завзяту боротьбу коло Бібрки і над рікою Свіж.

Американські летуни з ескадри Косцюшка ґрають важну ролю в обороні Львова. Менші машини раз-раз нападають на кінноту ґенерала Буденного. Плінники кажуть, що ті напади викликають велике замішанне серед червоних війск.

ПОЛЬСЬКІ СТРАТЕҐІЧНІ ПЛЯНИ.

ВАРШАВА, 29. серпня. — Поляки мабуть не думають йти поза етноґрафічну границю, як це згадано в американській ноті, на яку Поляки вже дали відповідь (після чого Америка знова вислала поновне жаданнє до Польщі — ред.). Фронт йде тепер меньше-більше по лінії, визначеній аліянтами. (Ще далеко до того — ред.). Є вказівки, що польська східна границя часово усталюється а польський ґенеральний штаб видав розказ, щоби армія не йшла в ті околиці, де населенне не радо її витає. (Чому отже йде до Східної Галичини, де населенне ненавидить польського війска!? — ред.).

ЯК ПОЛЯКИ РОЗУМІЮТЬ ЕТНОҐРАФІЧНІ ГРАНИЦІ?

Обговорюючи справу границь, замічує „Куриер Польскі“, що Західна Европа дуже радувалася би, коли би Польща заключила мир з Росією, котрий був би принятий обома сторонами, заки ще польська армія заженеться задалеко на схід. Ґазета піддає думку, щоби польська армія станула на давній „німецькій“ лінії, значить на лінії, що йде на полудне від Баранович, здовж Виґонівського каналу до Пинська, а опісля ріками Стир і Збруч. „Куриер Польскі“ каже:

„Ми знаємо лише одну границю, яка точно відповідає етнічній лінії. На захід від неї живуть католики, а на схід православні. Це світла оборонна лінія. Через своє природне положенне вона поділила би меньше або більше справедливо спірну територію межи Польщею й Росією.

Замітка редакції: Чи подібні польські пляни не спонукають американських Українців до якоїсь живої акції під кличем: Проч, Ляхи, з української землі!?

ПОВОЛИ — КАЖЕ ВЕЙҐАН.

ПАРИЖ, 29. серпня. — Мир межи Польщею й Росією буде дуже повільний і його тяжко буде заключити — такого враження мож набрати з висловів ґенерала Вейґана і членів французько-британської місії, котрі щойно вернули з Польщі.

„Польща повинна заняти розумну лінію, — сказав Вейґан — бо, коли фронт посунеться задалеко на схід, то з того виходить, що Польща настає на територіяльні здобутки. Росія — це невичерпаний збірник людського матеріялу і може дати тільки людий, кілько буде треба“.

ПОЛЬЩА ЗНОВА В РОЗКЛАДІ.

ПАРИЖ, 29. серпня. — Ледви минула небезпека, а польські партії вже розпочали завзяту боротьбу проти себе. Соціялісти домагаються уступлення Іґнаца Дашиньского, а народові демократи хочуть конечно повалити Пілсудского. Їх провідник Дмовскі хоче конечно допровадити до польсько-русского союза, чому якраз противиться Пілсудскі.

Британські кораблі прибули до Данціґа.

БЕРЛІН, 29. серпня. — Ескадра зложена з 4 малих британських кружляків, в товаристві кількох помічних кораблів прибула до заливу в Данціґ.

Робітники не хочуть виладовувати амуніції.

ЛОНДОН, 28. серпня. — Робітники на доках в Данціґу відмовилися виладовувати амуніцію з американських кораблів Ню Рошел і Сускеґена і тому війско мусить робити ту роботу — як про це сповіщає телеґрама з Гамбурга.

Американський воєнний корабель в Данціґу.

ВАШІНҐТОН, 28. серпня. — Секретар Деніелс оголосив сьогодня, що він розказав воєнному кружлякови Піттсбурґ виїхати з Ревалю до Данціґа для охорони Американців, котрі живуть в пристані. Це сталося по нараді Деніелса зі секретарем Колбі.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ФРАНЦІЯ ЗАОХОЧУЄ ПОЛЬЩУ ДО РОЗБОЮ.

КАЖЕ ИТИ НА ЧУЖІ ЗЕМЛІ.

ПАРИЖ, 27. серпня, — **Міністерство закордонних справ оголосило сьогодня, що Франція радить Польщі боротися дальше, доки польські війска не займуть найвигіднійших стратеґічних позиций, без згляду на заключенне мира. Вони не мають зважати на етноґрафічні границі, бо мілітарне положенне буде мати вплив на мирові переговори.**

В оголошенню сказано одначе, що Польщі дораджується, щоб сейчас по заключенню мира вона вернула назад до своїх границь.

(Чисті кпини зі всяких засад. Польща, коли раз займе, то не віддасть, як не буде мусіла. — Ред.).

Заворушення в Ірляндії.

БЕЛФАСТ, 29. серпня.—Жовніри стріляли сьогодня поновно на товпу, убили вісмох людий, в додатку до шістьох попередно убитих і ранили понад сорок. Вони стріляли в обороні поліційної стації, на яку напала товпа.

Коли жовніри прибули на поліційну стацію в зоруженім возі, стрінув їх град каміння. Тоді треба було розігнати товпу силою.

В місті появляються часті пожари і ціле місто прибирає вид воєнного табору.

В околиці Белфасту йдуть також криваві заворушення.

ВІЙСКО НАПАДАЄ НА СКЛЕПИ В КВІНСТАВН.

ЛОНДОН, 28. серпня.—Шкотські гірські війска, що недавно прибули до Квінставн, напали на склепи й мешканнє Шін Фейнерів вчера вечером з мести за те, що ті напали їх в четвер. Всі вікна в склепах повибивано, а кромі того нароблено богато иншої шкоди.

ШІН ФЕЙНЕРИ ЗАБОРОНИЛИ БРИТІЙСЬКИМ ЖОВНІРАМ ВИХОДИТИ В НОЧИ НА УЛИЦЮ.

КОРК, 29. серпня. — Біля зелізничої стації прибито оголошенне Шін Фейнерів, в якому сказано, що з британським війском поступиться строго, коли жовніри будуть являтися на улиці по 9. годині в ночи.

МЕЙОР МІСТА КОРКУ ВМИРАЄ.

ЛОНДОН, 29. серпня. — Стан здоровля мейора Мак Свінія погіршався рішучо сьогодня. Його пулс бє дуже слабо. Брат мейора, по своїх відвідинах сказав, що вязень зімлів протягом пополудня і тяжко було його привернути до життя.

Мак Свіні прийшов ще до свідомости мимо того і сказав до своєї сестри, котра його відвідала: „Я певний, що мене не випустять. Ліпше буде для мого краю, коли справді так станеться“.

ПОХІД ГРЕКІВ В МАЛІЙ АЗІЇ.

СМИРНА, 29. серпня. — Греки збирають свої війска та приготовляють наступ проти Турків в Малій Азії. Вони хочуть заняти місто Ушак, 750 миль на північний схід від Смирни.

Турки приготовляються на цей напад і збирають війско й собі.

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕЗОПОТАМІЇ.

ЛОНДОН, 28. серпня.—Анархістична революція проти британського пановання поширяеться щораз дальше на полудне — як про це сповіщає сьогодня британське міністерство війни.

Положенне в Шат-ель-Гаї має бути критичне: Коло Багдаду прийшло до бою межи британськими війсками і арабськими повстанцями. Богато міст на північний схід від Багдаду находиться в руках повстанців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціня. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

БОЛЬШЕВИКИ І САМОСТІЙНІСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

(З віденського „Українського Прапора" з 15. с. м.).

Радіо з Москви доносить: Настановлені в Галичині і в Польщі совіти вже розпочали свою діяльність. Землевласників, купців, банкирів і прочу людську працю визискуючих одиниць — вивласнено. Таксамо відмовлено одиницям права на користування землею, водами і копальнями. Це право признано цілій нації. Отся постанова не нарушує в нічім права на власність селян. Революційний Комітет Галичини проголосив повну самостійність Східної Галичини і завізвав Західну Галичину увійти з ним в порозуміння.

Значить: в Тернополі і Збаражи, в Бучачи і Скалі урядують вже совіти. Після ріжних чужинецьких інвазій — приходить до нас ще одна. Тепер на її чолі стоїть відомий київський комуніст Затонський, біля якого урядує наш скалатський земляк Баран і другі, яких імен ще точно не знаємо. Значить: довго сподіване нарешті реалізується. Червоні прапори повівають над східним окрайцем нашого краю.

З уваги на знані переходи, які ми пережили, з уваги на міжнародне положення, яке щойно прояснюється, з уваги — вкінці — на незакінчений ще двобій між Росією і Польщею, названий факт інсталяції нової влади на нашій землі нас не виводить з рівноваги. Думаємо, що край приняв його зі супокоєм і в зрозумінню великих рішень, які назрівають, — в дисципліні приноровився до него.

Влада Затонського сама назива єсебе тимчасовою. Інакше і бути не може. Вибраний в Києві, під патронатом Москви революційний комуністичний комітет не стане в нас твердою ногою, поки не скажуть свого слова широкі верстви нашого населення. Можна дивитися на демократичний прінціп як кому завгодно. В нас цей прінціп ніколи не був пустим словом. Отже тому віримо горячо, що українське дрібне селянство Східної Галичини не занедбає в розумний спосіб вияснити більшевицьким лідерам, що в нашім обопільнім інтересі лежить як найбільше зближення і вирівнання всіх противлежностей, що з природи річей тут виникають.

З коротко начеркненої соціяльно-економічної програми революційного комітету бачимо, що до нас примінено втертий у Росії шабльон. Проголошена націоналізація землі за виїмком дрібної селянської власности єсть мірою, якій на переходовий час ніхто не стане супротивлятися. І так поділ великої землевласности з огляду на технічні перешкоди — під цю пору немислимий. Сільські комітети певно візьмуться до збірки стоячого на пни жнива, яке цего року, по згіднім заподанням всіх очевидців, представляється так добре, як цего вже давно не було. Щастя, що бодай більшевицький похід тичів до втечі вже тепер. Інакприневолив подільських шляхше результат жнив був би пропав для нашого селянства. А це величезний капітал для него, коли воно вспіє показати свій організаційний хист і практичне розуміння своїх потреб. Що так воно є, про це здається нікого, хто бодай трохи знає нашого мужика, не треба впевнювати. На теоретичні вирішення складного земельного питання тепер не пора.

Над вивласненнем прочих чужинецьких панів і визискувачів можна сулокійно перейти до дневного порядку.

Але під найважнійщим, себто державно-політичним оглядом — нотуємо кардинальний факт проголошення нашої незалежности. Це значить, що більшевики рішені справу Східної Галичини трактувати інакше, чим справу инших областей, які перше входили в склад російської імперії. Політична плятформа більшевиків відносно державно-правного становища Східної Галичини находить своє теоретичне сформулування ще також в постанові 3-го інтернаціоналу, яку подаємо на иншому місці. Прінціпіяльне проголошення державної самостійности Східної Галичини є тому для нас здобутком перворядного значіння. По перше тому, бо тим способом цей акт підкріплює наш старий прінціп також і з нового боку, а по друге тому, бо він фізично перечеркує всі дотеперішні тимчасові акти коаліції в нашій справі. Як відомо — справа державно-правного становища Сх. Галичини на міжнародній арені досі не вирішена. Досі заістнував був тут тільки акт нашої суверенности, яку ми проголосили і перевели в діло в осені 1918-го року. Всі пізніщі акти, які наступили після переходу нашої галицько-української армії за Збруч в користь заборчої Польщі, навіть по думці самих коаліційних держав — мали тимчасовий храактер. Коли отже тепер силою більшевицьких мілітарних побід отся польська окупація фактично уступає — відживає наше старе державне право і тільки буде ділом нашого народу отсе своє право фізично за собою закріпити, а рівномірно з тим — постаратися о визнання його перед ареною цілого цивілізованого світу. Яку форму прибере розвязка цеї справи, сьогодні ще ніхто не всилі точно сказати. Є ріжні можливости, які прийдеться нам розібрати в момент, коли реалізація нашого ідеалу зачне прибирати конкретніщий, чим тепер, вид. Бо арґумент фактичного панування Польщі над Східною Галичиною, який немов сотнаровий оловяний тягар прилягав нашу грудь — відпаде. А з ним повинні відпасти також ті всі диплиьоматично-політичні огляди, якими досі коаліція руководилася при тихій чи голосній неґації нашої справи. Адже ясно, що остаточно вирішиться справа Східної Галичини не в Минську тільки в Лондоні. Минськ — це етап, який ми повинні добре оцінити і ще краще використати для себе. Бо і чого ми бажаємо? Не бажаємо нічиєї кривди, нічийого насильства, а бажаємо волі і супокою для нашого нещасного і вже від стільки літ мученого народу, себто прав, які справедливий політичний ареопаґ світу в ніякому разі не всилі нам відмовити.

Грицько Круговий.

МРІЇ ПОЛОНЕНОГО.

Гей мій край, кручі, ниви,
Рідні села, любі зорі,
І Дніпра сідого гриви —
В снах вас бачу у таборі.
Ви одні утіха в горі.
Мої помисли гень-там...
На широкому просторі,
Де пташки співають вам.
Коли-б крила, я-б покинув
Непривітні сни табору...
І орлом гень-гень полинув
Вище хмар, у небо, в гору...
Там де рідна є хатина,
Я у мить би опинився.
І де журиться родина,
Несподівано-б зявився...
Гей! кохані ніжні мрії —
Не кидайте-ж ви мене;
Хай квітуть в душі надії,
Що недоля промайне.

ТРЕТІЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ПРО СПРАВУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Віденська часопись „Український Прапор" з 15. с. м. повідомляє:

Від прибувшого на днях з Одеси старшини галицько-української армії довідуємось, що на другому конгресі третього інтернаціоналу, який тепер відбувається в Москві, а на якому від імени ґрупи ґалицьких комуністів брав участь Михайло Баран, принято принципільну ухвалу того змісту, **що область Східної Галичини має становити осібну і незалежну державну одиницю, якій має бути дана спромога свобідного самовизначення.** Отся ухвала має бути рішаючою для большевицьких делеґатів Росії й України при їх переговорах з Польщею про остаточний мир.

ЗА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

(З львівської газети „Вперед").

Польські політики ніяк досі не хочуть погодитися з думкою, що населення Східної Галичини мусить одержати право на самоозначення і що воно само тільки може й мусить вирішити справу своєї державної приналежности.

Опір проти сего права для населення Східної Галичини ведуть в першому ряді східногалицькі обшарники під проводом графа Скарбка і іменовані давним австрійським урядом члени тимчасової львівської громадської ради.

Недавно вибралася до Варшави депутація львівської міської ради під проводом вшехпольського лідера д-ра Хлямтача. В склад сеї депутації входили кооптовані радні: Маєрскі, Рибіцкі, Фельдштайн, др. Верещиньскі, др. Прухніцкі і др. Левенгерц. Ся депутація видала тепер комунікат, з якого наводимо тут кілька характеристичних місць.

І так депутація відбула кілька конференцій з союзом східних „малопольських" соймових послів, які, як відомо, попали до варшавського сойму, ніким не вибрані, з австрійського парляменту. Опісля була депутація на послуханню у премієра Вітоса, віцепремієра Дашиньского, у міністрів Скульского, Ґрабского, Слівіньского, Стесловіча і у шефа ґенерального штабу ґенерала Розвадовского. Надто конферовано з міністром заграничних справ князем Сапігою і віцеміністром Домбровским.

Комунікат депутації запевнює, що польські міністри дали їй в справі Східної Галичини зобовязуючі заяви, які полягають в тому, що в склад польської делеґації на мирову конференцію мають увійти ґр. Скарбек, посол Домбскі і др. Левенгерц. Польські міністри дали запевнення, що при обговорюванню і рішенню політичних справ Східної Галичини буде вислухана опінія і думка сих делеґатів. Фаховим знатоком для делеґації має служити проф. Ромер. Кошти сеї делеґації має поносити на разі місто Львів, яке опісля буде домагатися звороту від польського уряду. Як що мала би відбутися мирова конференція у Лондоні, то тамтуди виїдуть львівські делеґати.

Львівська делеґація міської ради обговорювала далі з польськими міністрами відносини, створені перебуванням на деяких територіях Східної Галичини окремих військових відділів отамана Петлюри. Узискано запевнення, — каже комунікат — що справи звязані з сим „упорядкують" одноцільно рішаючі в державі чинники і всі з сим перебуванням укр. війск зарядження не можуть в нічому пересуджувати політичної судьби території, які тепер у звязку з военним положенням займають сі українські відділи.

В комунікаті подається далі, що в розмові з львівськими делеґатами заявив міністер Вітос, що без Львова не дасться подумати Польщі, а віцепремієр Дашиньскі додав, що польський уряд вичерпає всі засоби в обороні Львова і Східної Галичини.

Вкінці комунікат львівської делеґації подає, що се на його представлення видав польський уряд певні зарядження для повздержання евакуації Східної Галичини і Львова, що міністер апровізації зарядив прискорення викупна збіжа для львівської апровізації, що міністер скарбу виасиґнував для міста Львова значну грошеву „підмогу" (в висоті 45 міліонів марок).

Так отже депутація львівської тимчасової міської ради хвалиться, що віднесла великий політичний „сукцес" у польського уряду, а при тому одержала від сего уряду „ад беневолєнтіам каптандам" львівських кол значні субсидії в натураліях і грошах.

Належить дуже сумніватися, чи такісамі політичні й матеріяльні сукцеси віднесуть граф Скарбек і „дипльомат" Левенгерц на світовому політичному ринку, навіть при помочі статистики, спрепарованої для сеї цілі проф. Ромером.

ЯК ЛЯХИ ГОСПОДАРИЛИ В БОГОРОДЧАНЩИНІ.

Кому і за що мають бути вдячні мешканці богородчанського повіту?

Львівська українська щоденна ґазета „Громадська Думка" одержала слідуючу допись з Богородчанщини:

В 5344 числі „Ґазети Вечорної" з 23. с. м. доносить безіменний дописувач з Богородчан про взірцевий лад і порядок в нашім повіті, заселенім людністю переважно „рускон".

Цей лад і порядок має завдячувати повіт а) поступованню рільничого референта п. Ляцного, що допоміг (лишень в якій мірі, чим і кому?) при весняних засівах, б) політичній діяльности, що зосереднюється у вірменськім „пробостві" в Лисци, в першій мірі ділам і словам відомого промисловця п. Бентковского, потомка „кресової" шляхти (який, ненароком кажучи, за часів української влади витягнув десь з під шафи стару замарену порохом свою метрику і документував всім і вся, що він Українець, греко-кат.), „молодого і повного енерґії" (до чого?) п. Сенковского і енерґічного „секретаржа повятовей Ради п. др." (недокінченого правника) Кінчика, діяльности, що міститься точно в останньому слові дописи „Чувами!"

Перейдім подрібнійше сю поміч рільникам.

Літом 1919 р. по уступленню українських війск та по перебранню цивільної влади в повіті Поляками, перше всего уневажнено всі розпорядки, що вийшли за української влади. Міжтим уневажнено й умови селян з тамошніми обшарниками, згляднo їх управителями, що до винайму селянам ґрунтів, які двірники не могли самі обробити та які тимсамим мусіли би були лишитися облогом. Винайм за посередництвом пов. Ком. ріл. переведено було так, що обі сторони були цілком вдоволені. Тому, коли польські власти домагалися від управителів двірських обшарів (Чехів) уневажнення тих договорів і переведення нових, ті ніяк не хотіли пійти по їх думці, оправдуючи себе, що не можуть відкликувати свойого слова. Наслідком того непорозуміння змушено їх уступити і відправлено на Чехію. (Приємну мали вони подорож, могли би хиба самі оповісти...). — По їхнім уступленню уневажнення таки переведено і малоземельні бідаки, що з важким трудом і великим вкладом обробили землю, мусіли дворам додавати ще „пайку" зі зборів, доплачувати до найму, то-що.

В добавок нещастя 1919 рік був найменьше урожайний, а бульба в деяких місцевостях не вернулась навіть в скількости, в якій її посаджено. — І вже по жнивах, коли все таки кожний повинен був щось зібрати з поля, можна було бачити людей з гір (Пороги, Кричка, Богрівка), які йшли в доли не по жебранину, бо бачили, що тої від своїх також ніяково було вимагати, але по кропиву, яку в своїх місцевостях зовсім були обіли. В яких злиднях і голоді перебули ті люде зиму, показала весна, коли покотом ляг народ на тиф по громадах: Старі Богородчани, Богородчани, Заріче, Глебівка, Ляхівці, Кривець, Яблінка, Богрівка, Пороги, Солотвина і пр. — Чи журився хто ним в тому нещастю? Повітова Управа не дала навіть достаточної лікарської помочі. Односельчане навіть маєтнійші не могли помогти, бо самі з бідою проживали і тягли на схід на Поділля, щоби відти хоч чвертку якого насіння привезти і кинути в землю. І вимирав народ уже не так наслідком самої лютої пошести, як таки з голоду!

Як стало теплійше — хто міг ще волічи ногами, брав через плече торбу і йшов на Покуте, Поділля, а навіть за Збруч, щоби відти принести бодай жменю вижебраного якого борошна і підкріпити тих, що лежали без памяти дома, якщо й того не відобрано по дорозі. Якими юрбами плив народ, знає кожний, кому весною судила доля їхати здовж богородчанського повіту, або бути тільки на зелізничому двірці в Станиславові де чоловіки і жінки, діти і старці, чорні з нужди мов земля, залягали всю долівку і цілу площу перед двірцем.

Богородчанський повіт ніколи не мав гіперпродукції їжі і перед війною ще заробляв її народ головно на жнивах на сході. Тепер знова п. Ляцни хоч і кинув може коли який метр. сотнар збіжа до якого там села, зглядно приділило староство дрібку муки, то богато більше віктуалів ріжного роду мусіло видавати населення на удержанне численної в повіті жандармерії. Хвалиться також п. дописувач, що всі сього року засіяні поля і урожаї є, аж колося гнеться під тягаром. Мабуть одначе хиба лише у пп. Бентковского, Сеньковского і ще якого обшарника. У селян загалом мало що засіяне, бо не було чим і в добавок озимина не перебула зими. Бульбу з вище наведених причин мало хто посадив.

Правда одно, що нарід не докучав тамошнім властям своїми просьбами о поміч, бо не мав надії виклопотати у них щонебудь по тім, як бачив, як безпідставно вязнено і тягано по командах усіх визначнійших Українців (о. Б. з Р., о. Г з Ж., о. К. з Б. і и.) і загалом по траґічнім арештованню і розстрілянню без суду Мартинця, Падуха, Сілецького, Дутчина і и.

Належить ще згадати, що на сторожі славного „Чувами" стоять по селах в повіті „заселенім переважно українською людністю" Поляки учителі, побережники і т. п., або й таки звичайні собі люди, що пробували щастя по всіх усюдах в краю і заграницею. — С.

Лев Лепкий.

НАЧЕ ПСИ ВЕРТАЛИ НА ОСТАНКУ.

(Пісня У. С.Стрільців).

Ми йшли, кервавились в боях...
Мережали надії, —
Греміла пісня по ланах!
— На бік недоля, хмара, жах!
— Рожеві були мрії. —

Ми йшли, кервавились в боях...
А все для України!
Гроби чорніли по степах...
І нісся сум, і нісса жах...
І з нас остались тіни. —

І не вертали у вінках
В лаврових, як герої...
Не маяли хустки в вікнах,
І не вітали по хатах
За труди і за бої....

А як скитальці, наче пси
Вертали на останку...
Важкі найшли на нас часи, —
З зарання ранньої весни,
Мабуть і до останку. —

І хоч до віку покляли
Тверді ламати скали...
Надії, мрії завели...
Конали... гинули... гнили...
— А трупів пси зїдали!...

ЩО ТАКЕ РАДЯНСЬКА ВЛАДА І ЯК ВОНА БУДУЄТЬСЯ?

(З віденської газети „Нова Доба").

Кого зачислити до працюючих?

Питання це не таке просте, як здається. Не один капіталіст теж працює, — напр., як завідуючий фабрикою. Реміcник, який наймає двох челядників, або селянин, утримуючий пару наймитів, теж працює.

Для того перше жадання для повноправного горожанства, складається не тільки з тої умови, щоби людина працювала, але теж, щоби вона при цьому не визискувала праці другої людини.

Такій умові відповідають: по перше всі селяне, які не користуються наємною працею і обробляють свій шматок землі власною працею.

По друге, всі найняті робітники промисловости, які працюють на фабриках, заводах, майстернях, копальнях, лісових, рибних промислах і т. п.

По третє, всі наймити, т. е. сільсько-господарчі робітники, які не мають власного господарства, а які працюють наймаючись.

По четверте, усі служащі по найму, як напр. прислуга, канцелярські служачі й т. д.

По пяте, ті реміcники й другі трудящі в дома особи, які не експлуатують (не визискують) при цьому чужої праці.

По шесте, ті робітники інтелiґентної праці, як-то: вчителі, лікарі, інженери, агрономи, лісничі й т. п., які працюють для загальної користи.

Ось ці круги населення, які треба причислити до працюючих та допустити до будівництва радянської влади.

Хто в радянській республіці має право обирати й бути обраним.

Радянська республіка знає тільки одно поважне обмеження виборчого права, це — усунення від виборів усеї буржуазії. Инші громадяне всі мають право вибирати та бути вибраними, як що вони досягли 18-літнього віку, здорові на розумі та не позбавлені народнім судом прав громадянства.

Радянська республіка не ставить ні національних, ні релігійних обмежень. Кожен працюючий і не експлуатуючий чужої праці, — чи він Українець, чи Поляк, чи Жид, чи Татарин, чи Армянин, Латиш, чи Естонець православний, чи католик, чи уніят, протестант чи магометанин, — має право вибирати й бути вибраним. Радянська республіка не ставить обмежень і для жінки. Жінка користується тими самими правами, що й мужчина, може вибирати й бути вибрана на найбільше відповідальні місця, як що до цього здібна.

Навіть чужинцям з працюючих кляс, що перебувають на землі радянської республіки за-для праці, конституція радянської республіки дає виборчі права. Цього нема ні в одному краю, бо тільки соціялістична республіка визнає на ділі, що всі люде — брати.

Ось ці громадяне й громадянки, взяті разом, і складають уповноважений нарід з Радянської Соціялістичної Республіки.

Як що в яку-небудь з рад пройшли особи, що не мають по закону виборчих прав, то їх треба негайно виключити з ради на точній основі конституції.

Як провадяться вибори?

В теперішні часи, коли йде сама завзята боротьба між робочим людом і старим світом, безпартійних людей нема, й бути не може. Або ти за радянську владу, або проти. Середини нема.

А по правді, за радянську владу стоїть тепер тільки одна партія, а саме комуністи.

Коли приступаємо до виборів до ради, нам важно знати, хто до якої партії належить, або якій партії співчуває. Бо не будемо-ж ми вибирати того, хто проти радянської влади, того, який іде в раду з одиноким наміром віддати цю владу на ласку буржуазії своєї чи чужої.

До „співчуваючих" та до „безпартійних" треба відноситись з обережностю. Буває, що такими часто бувають вороги радянської влади — особливо богачі в селах, — щоби дістатись в раду й там обробляти свої справи. В наші дні чесна свідома людина не може бути ні „співчуваючою", ні „безпартійною", вона відкрито стає на тій чи другій стороні. Всі товариші особливо з увагою повинні слідкувати за тим, щоби у виборах не приймав участи ніхто з тих, які не користуються виборчим правом. Тільки при таких умовах ради всюди дійсно будуть владою працюючого населення.

На вибори на фабриках та сільських сходах кожна партія приходить з уже приготованим списком кандидатів, за який і просять голосувати своїх виборців. Цілком зрозуміло, що як ми хочемо, щоб за нашу партію було подано як найбільше голосів, то перед виборами повинні скликати передвиборчі збори, на яких пояснити, чого хоче наша партія і для чого всім треба голосувати іменно за неї, а не за другу партію. Скажемо, що необхідно вибрати трох делеґатів. Всього приймає участь у голосованню 6.000 людей. Тоді комуністи виставляють трох кандидатів, с.-д. трох, і т. д. і т. д.; словом кожда партія по три; звичайно можуть виставити й меньше. Но кожна партія виставляє стільки кандидатів, скільки треба вибрати. Це вона робить в надії, що всі голоси можуть бути подані за її спис, тоді пройдуть усі три.

Кожен голосуючий подає записку з призвищами трох кандидатів тої партії, якій він співчуває або до якої належить. Нема нічого гірше, як що виборці пишуть на записці рядом з партійними кандидатами якого небудь „безпартійного". Цим вони тільки розбивають голоси: і „безпартійного" не проведуть, і партії можуть пошкодити, позбавивши її кандидата своїх голосів.

Результати голосування, скажемо, такі: за комуністів подано — 4.100 голосів, за с.-д. 1.000, за яку небудь ще партію — 900. Для того, щоби одержати одно місце, необхідно зібрати 2.000 голосів. Комуністи мають два рази по 2.000 й ще 100 голосів, виходить, що вони одержують два місця. Соц.-демократи не зібрали 2.000 голосів, у них бракує 1.000 голосів, но вони все одно одержують одно місце, через те, що ні у кого більшого числа голосів нема. Другі партії не одержують ні одного місця.

Кожен раз перед виборами впорядчики установляють той чи другий порядок, який кожен виборець повинен хоронити; як що той порядок нарушається — наприклад, як що одна людина подає де кілька записок, — то вибори можуть бути уневажнені та назначені другі.

Коли вибрані до ради депутати зібрались кожна партія відчиняє запись належачих до неї, або співчуваючих її депутатів. Ця запись показує, скільки яка партія має прихильників. При цьому треба боятися людей, які влаштовують запись ніби „безпартійних". Ми вже бачили, що безпартійних не може бути, й для свобідного громадянина ганебно даватися ловити себе на таку вудку.

Коли запись зясувала, скільки кожна партія має сторонників, тоді легко влаштувати вибори по партіях.

Скажемо, треба вибрати президію зїзду. Всього є присутних 210 людей. У комуністів — 160 сторонників, у соц.-демокр. — 30, у иньших партій — 20. Треба вибрати 7 людей, тоб-то на кожних 30 людей одного. Тоді комуністи одержать 5 місць, соц.-дем. — 1 місце. инші партії — 1 місце.

Самі вибори мають місце по фракціях, тоб-то на окремих зборах сторонників кожної партії: комуністи вибирають своїх, соц.-демократи своїх і т. д. Вибори провадяться відкритим голосуванням; як що більшість фракції зажадає закритого голосовання, то голосують записками.

Таким же чином провадиться вибори в виконавчі комітети рад. Вибори на повітові, губерніські, області, краєві та всеукраїнські зїзди, коли вимагається вибрати одного або не богацько депутатів, — улаштовуються вже не по фракціях, а загальними зборами.

Депутатів (послів), а також членів виконавчих комітетів, вибирають на означений речинець. Но як що виборці находять, що вибраний ними депутат не відповідає свойому назначенню, то вони мають право в який завгодно мент відкликати його і на його місце вибрати другу особу. Для цього треба тільки, щоби зі відкликанням висловилася більшість виборців, від яких пройшов депутат.

Цим правом відкликання радянські вибори цілком відріжняються від буржуазних виборів до парляменту, чи сойму. Парляментські виборці не в силі відкликати вибраного ними депутата (посла), хоч би він оказався просто зрадником народові.

УКРАЇНСЬКІ ЗАЛОЖНИКИ — ПОЛОНЕНІ В СИБІРІ.

Від п. п. Ст. Загаевича, який на днях прибув з Сибіру ми одержали спис українських заложників вивезених в 1914 році і полонених з табору Нікольськ—Усуруйськ, який нище подаємо:

1. Теодор Зарицький, лікар з Бережан.
2. о. Котис з Подільців, парох Рудок.
3. правник Степан Задворняк з Камінки Струмилової.
4. Михайло Зазуляк з Комарна.
5. студ. філь. (Н) Чесьоговський з пов. Перемишль.
6. підхоружий Теодор Козак з Мостиск.
7. студ. унів. Володимир Несторович зі Львова.
8. почтов. урядник Єронім Дрималик з Галича.
9. четар Біляк зі Львова.
10. четар Шулик зі Львова.
11. залізнич. урядовець Антін Загайкевич зі Львова.
12. Зарій з Станіславова.
13. залізнич. урядовець Іван Кучерин з Печеніжина.
14. козак Іван Долинюк з Коломиї.
15. козак Степан Кісиличник з Дрогобича.
16. урядник маґістрату Павло Дубик зі Стрия.
17. судовий офіціял Микола Козак з Рудок.
18. Михайло Оридчук з Залуча, Снятин.
19. судовий офіціял Василь Стадник з Войнилова.

В таборі Хабаровськ перебуває: 20. хоружний Гриць Рудницький з Комарна, в Нікольськ Усурійську лежить хворий: 21. однорічн. десятник Калимон з Комарна, в таборі Первак Річка біля Владивостоку живе здоров: 22. Василь Тимцюрак з Комарна.

Всі вище наседені, кромі дес. Калимона є здорові, почуваються добре і пересилають знакомим і родині сердечний привіт.

Грицько Круговий.

ПУСТІТЬ ПОЛОНЕНИХ!

Пустіть у оселі їм рідні
Їх дітки і нині чекають...
І часто у спогадах, бідні,
І скорбно і тяжко зітхають.
В їх душах і жаль і отрута
Сичать як гадюка і гнів.
Скінчилась оргія люта.
Пустіть же їх нині домів.
Невимовні муки-страждання
Несуть не один уже рік...
І мають одно лиш бажання
Між рідних дожити свій вік.
Чужина в мерців обернула
Нещаснії жертви війни.
Війна та крівава минула —
Пустіте! — благають вони.
То люде. Верніть їх в краї,
З яких не поправу забрали...
Пустіть їх у рідні гаї,
Які вони щиро кохали.
О, сильнії світа! Вже час
Гріхи свої вам замолити,
І тих, що страждають за вас...
З полону до діток пустити.

СУД ЛІДЕРА УКРАЇНСЬКИХ КОМУНІСТІВ В СТАРОМУ КРАЮ ПРО НАШИХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ РЕДАКТОРІВ В АМЕРИЦІ.

„УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТИ" (НЮ ЙОРК) ПРОТИ „НОВОЇ ДОБИ" (ВІДЕНЬ).

Отвертий лист до українських робітників-комуністів Злучених Держав Північної Америки.

(Додаток до віденського тижневика „Нова Доба", ч. 22: з 31. липня, 1920).

Як прийшло до суперечки?

Між двома українськими комуністичними ґазетами вибух гострий конфлікт. Він тим прикрійший, що в своїй основі він не принціпіяльний і не серйозний, а жерело своє має в тій недузі, котру тов. Н. Ленін в своїй останній книжці називає „діточою недугою „лівизни" комунізму" (Гл. „Детская болезнь „левизны" в коммунизме" Птрб., 1920, 110 ст.), яка вже стільки шкоди принесла комуністичному рухові в Росії і поза її межами, в Европі та Америці. Конфлікт вибух просто ізза діточої комуністичної бундючности Українських Щоденних Вістей, яка звичайно йде в парі з неграмотністю і безтактностю. Руководячись одним, другим і третім, редактори У. Щ. В. виступили в ч. 84 зі статею п. з. „Старе вино в новім міху", в якій із страшно поважною цензорською міною відсудили „Нову Добу" від комунізму, на підставі перших її 6 чисел. „Ми знайшли в ній богато революційних фраз, комуністичних слів, але самого **дійсного** (підчеркене наше) комунізму хоч і зі свічкою шукайте, то не знайдете". Як бачимо, закид надзвичайно серйозний і просто для „Н. Д." вбійчий, але голословний, недоказаний і тому смішний. Мало того, він неправдивий, а о скілько обрахований на ошукування української робітничої опінії в Америці й поза її межами та опінії взагалі, то шкідливий для комуністичної справи. Смішність цього „засуду" стає тим більшою, коли взяти на увагу одинокий і абсолютно одинокий аргумент редакторів У. Щ. В. проти Н. Д., а саме аргумент проти української державности.

Редакція Н. Д., одержавши У. Щ. В. зі згаданою статтею, була більше як здивованою таким поведенням української комуністичної ґазети. Низше підписаний, як головний редактор Н. Д., предложив взяти напад У. Щ. В. під наради чергового засідання редакційної колеґії Н. Д., до якої тоді ще належав і тов. П. Дятлів*), якого коптовано до неї як раз із 7-го числа Н. Д. Ми прекрасно знали, що Дятлів, перед приняттєм його до Закордонної Групи У. К. П. і редакційної колеґії Н. Д., і з політичних (єдино неділимських) мотивів і з особистої амбіції виступав скрізь, де тільки міг, ворожо проти нас і старався нам всюди шкодити. Ми знали теж, що Дятлів уже по вступі до ґрупи і колеґії вів негарну і нетоваріську боротьбу проти нас, а будучи довіреною особою У. Щ. В., просто завізвав собі цю ґазету до помочі в своїй боротьбі проти нас.

На згаданому черговому засіданню ред. кол. Н. Д., я був тієї думки, що на випад У. Щ. В. треба остро відповісти. Під словом „остро" я завсігди розумію річевість і льоґічну силу арґументів. Зі зрозумілих причин виступила проти цього довірена особа У. Щ. В. Він казав, що це не вказано, що У. Щ. В. поправляться, бо і „Нова Доба" має на цю ґазету значний вплив. Решта членів ред. колеґії схилилася до думки т. Д. і було внесено постанову, щоби над випадами У. Щ. В. перейти до порядку дневного. Я був одначе того переконання, що таким вислідом справи, самої справи не поріщено. Це було все одно, як би хтось із дуже близких плюнув на улиці людині в лице, а опльована людина, не спитавши навіть „за що?", пішла собі далі. В почуттю гідности Н. Д. я виступив в ній на власну руку з відомою „редакційною заявою", даючи перед друком її до перечитання членам ред. колеґії. А, як відомо, в кождій заяві констатується, а не мотивується. У відповіди на неї виступи У. Щ. Вісти (ч. 127) зі статтею „Мужі в штанах" і „мальчики без штанов", в якій у надзвичайному подразненню свого гурракомуністичного мальчишества — впрочім зрозумілого — попри свою безсильну лайку на редакцію Н. Д. і клевети-денунціяції особливо-ж на мене, „оправляються" і додають до свого першого „арґументу" ще новий, а саме, що У. Щ. В. тому відмовили Н. Д. „свого нюйорського комуністичного благословення", бо „Нова Доба" представила себе в перших шістьох числах тільки як антіпетлюрівська ґазета.

Аргументи „У. Щ. В." проти „Н. Д."

В 1. ч. Н. Д. помістив тов. В. Винниченко більшу статтю п. з. „Українська державність". Редактори У. Щ. В., пишучи свою статтю „Старе вино", беруть під увагу тільки що єдину статтю і не знаходять у ній зі „свічкою в руках дійсного комунізму". „Орайт"! Цілий ряд статтей в перших 6. числах Н. Д., присвячених комунізмові і соціялістичній революції, а особливо-ж стаття „Комунізм з тактики" (ч. 5) для цих знахарів комунізму, розуміється, не істнує.

Що-ж закидають нюйорські мудреці статті тов. Винниченка

Вони питають: „Що ставлять цілею віденські комуністи?" і відповідають: „Їх остаточна ціль — українська національна державність. Це вони заявили в першому числі свого органу, в двох програмових статтях. Українська національна державність, це їхня альфа і омеґа — початок і кінець".

Перечитавши цей закид, признаюся, я був не мало здивований. Не вже „Н. Д." в 1. ч. „в двох програмових статтях" могла написати таку заяву? Я завдав собі труду переглянути це число від дошки до кошки, що називається, і ніде не знайшов навіть тіни подібної заяви. Тільки в угоді „одянського блоку" я вичитав: „Спільною метою блоку є утворення незалежної соціялістичної Радянської Республіки в етнографічних межах". Але і в цій заяві немає ані слова про українську національну державність як про остаточну ціль „віденських комуністів", як про альфу і омеґу для них. Отже, мудрі панове з У. Щ. В., чогож воюєте неправдою?!

Наші „критики", розуміється, як можуть і вміють, розбирають статтю тов. В. В. і на превеликий свій жаль, певнійше, свою радість, — бо де-ж їм тоді поле до свого попису?! — не знайшли одної річи: тов. В. В. ніде не сказав у своїй статті про бездержавний комуністичний устрій громадянства. І зараз же поучають нас: „Щоби признати, що пролетаріятові потрібна держава, то не треба бути аж комуністом. Ленін сказав (ой, лишечко-ж „Новій Добі"! — В. Л.), що це повторяють всі опортуністи, соціялшовіністи і кауцкіянці, упевняючи, що так учить Маркс, але забувають, що після твердження Маркса, пролетаріятові потрібна лише відмираюча держава, — то є устроєна так, щоби вона зара зже, безпроволочно відмирала і щоби вона не була такою, щоби не могла відмирати... А „комуністи" з „Нової Доби" є власне за такою державою, яка не могла би відмирати, бо держава в них святість — альфа і омеґа".

Як бачимо, редактори У. Щ. В. вважають себе учениками Леніна і це дуже похвальна річ, але як би так Ленін хотів скляcифікувати своїх учеників на підставі висше наведених слів, мусів би сказати: третя кляса, зле!

Не будемо звертати уваги на діточе махабство, з яким вони підсувають нам свої дурниці.

Ленін у своїй книжці „Держава і революція" говорить досить докладно про „відмирання" держави і вірно пояснює Енґельса та Маркса. Диктатура пролетаріяту — це є пролетарська держава. Як кожда держава є зорганізованим апаратом насильства, такcамо і пролетарська. В діялектиці (розвитку) громадянських явищ є закладена їх смерть, їх потенція відмирання. Тесаме є з пролетарською державою. В пролетарській інституції комун (советів, рад), яким приналежить вся влада в пролетарській державі, є іменно закладена потенція її відмирання. Вона дійсно відмирає у фазі висшого розвитку комунізму. Так треба розуміти відмирання держави. І так розуміє її тов. Винниченко, стоючи на ґрунті радянської укр. державности. Тепер лише на хвилинку будьте ласкаві застановитися, вельмишановні теоретики з У. Щ. В., що-б вийшло з того, як би напр. російські комуністи пішли за вашою мудростю і устроїли російську советську республіку так, як ви це розумієте, себ-то, „щоби вона зараз-же, безпроволочно відмирала". Оце-б мала потіху світова контрреволюція, капітал і реакція!

Але наука Енґельса й Маркса про відмирання держави є серед освічених комуністів загально відома. Вона добре відома і автору статті „Українська державність", про що самі редактори У. Щ. В. з дальших чисел Н. Д. переконались (гл. статтю їх „Йдуть вперед!", У. Щ. В. ч. 12). Тільки неграмотність політична [illegible] виступити редакторам з У. Щ. В. з цим закидом проти Н. Д. [illegible] не вірять вони мені на слово, то я відсилаю їх до своїх останніх праць „Народність і держава" і „Соціялістичний Інтернаціонал і поневолені народи", написаних ще в 1918 р., а виданих у 1919, посланих на довго перед виходом Н. Д. редакції У. Щ. В. В праці „Нар. і д." я обговорюю питання пролетарської державности і її відмирання у кінцевому розділі п. з. „Держава і соціялізм", а в останній праці на слова Леніна „Цілью соціялізма является не тільки знищення роздробленности людськости на дрібні держави і всякої відокремленности, але і злиття (сліяніе) їх" відповідаю:

„Ціллю соціялізм не являється не тільки дрібна держава, але також і не велика держава, про що Ленін якось замовчує. Ціллю соціялізма взагалі не являється держава. Ми на иншому місці докладнійше про це говорили. Там ми сказали, що в фазі послідовного комунізму держава „відмирає", як каже Енґельс" (Соц. Інт. і пон. нар. ст. 140).

А про яку-ж „українську державність" говорить у своїй статті тов. Винниченко?

Та іменно про українську пролетарську державність, про диктатуру українського пролетаріяту іпише її не як теоретик, а як публіцист-пропаґандист, так, щоби для ідеї укр. прол. державности позискати серед української еміґрації і робітництва елементи, що хитаються, що налякані всякими страхіттями про диктатуру укр. пролетаріяту. Загалом „Нова Доба" не є органом комуністичної теорії, а органом комуністичної пропаганди й аґітації. Вона з самого початку свого виходу знала, до кого вона має промовляти і як промовляти. Все роблено цілком свідомо.

Велике значіння появи „Нової Доби" як комуністичної ґазети оцінили зразу-ж неукраїнські комуністи. Її витали, про неї писали, вона викликала богато симпатій серед чужих. Перші 3 числа її дістались на Україну. В Київі вона зробила заслужене враження. Статті її передруковувались майже всіма ґазетами. Перехід тов. Винниченка до комунізму оповіщувалось прилюдно, окремими афішами. Щоби не бути голословним, наведемо тут цитати із статті п. з. „От социал-угодовства на пути к коммунизму", поміщеної в органі центрального комітету Комуністичної Партії большевиків України, „Комунист" (ч. 2), написаної на підставі перших трьох чисел Н. Д. отже органу, який критично поставився до нашої ґазети. Цитати наведемо в мові оріґіналу:

„В первом номере „Нова Доба" помещена статья Винниченко на тему „об украинской государственности". В этой статье он признает, что только Советский строй в настоящих международных условиях дает возможность развития национальной культуры..."

Автор (Я. Яковлев) з признанням наводить цілі цитати зі статті т. Винниченка, котра так не задовольнила комуністичних знахарів з У. Щ. В. і пише:

„И потому совершенно правильным, большевитским коммунистическим является вывод, который делает Винниченко: „Украинское независимое государство или будет существовать как рабоче-крестьянское советское государство или совсем существовать не будет"... Мы не закрываем глаз на то, что и в будущем процессе изживания отдельными представителями украинской интелигенции их националистической идеологии, может и вероятно будет прерываться новыми атавистическими, националистическими вспышками, **но это не уменшает ценности признаний т. Винниченко".** (Підч. наше).

Ось що кажуть про „Н. Д." і спеціяльно про статтю тов. Винниченка руські комуністи-большевики.

Отже, хай кожда безстороння людина розсудить, чи мала рацію редакція „У. Щ. В.", виступаючи зі своєю статтею „Старе вино..." проти „Н. Д.", чи навпаки, може ми собі просто напастй шукаємо на У. Щ. В.? Впрочім, можуть собі „У. Щ. В." думати про нас, що тільки хочуть, але не є непростимим злочином супроти пролетарської справи, виключно і з за чисто нині абстрактно-теоретичного питання, а саме що ред. „Н. Д." не помістила на своїх сторінках статті про бездержавний комуністичний устрій громадянства, щоби ізза цього розпочинати сакраменську баталію проти комуністичної ґазети. Допускаємо, що в цьому дуже богато вини П. Дятлова. Але-ж редактори У. Щ. В. повинні-ж мати хоч троха свого розуму. І тому ми в справедливому обуренню проти випадів У. Щ. В. назвали їх редакторів „гурракомуністичними мальчиками без штанов".

Перейдім до другого арґументу.

Панове з У. Щ. В. по 1½ місяця надумування зробили нам в статті своїй „Мужі в штанах і мальчики без штанов" просто кримінальний закид, що „Н. Д." показалася їм тільки антіпетлюрівською ґазетою. „Ми (У. Щ. В.) спинилися окремо на віденських „комуністах", органом яких являється „Нова Доба". Коли-б ці були назвали себе просто антипетлюрівцями, то нам не треба було-би писати статті „Старе вино в новім міху". Але вони назвали себе комуністами. Назвали себе комуністами без всяких застережень з перших чисел свойого органу Н. Д. і при тім поставили собі за ціль: українську державність. **Навіть не пролетарську** (підч. наше, В. Л.), але українську, під чим можна розуміти державу для всіх Українців".

Ми вмисно навели цю цитату, щоб читач нарошно міг переконатися, з якими людьми в особах редакторів з У. Щ. В. під оглядом інтелектуальним і моральним ми маємо до діла.

Відповіло кількома словами на закид антипетлюризму.

Ми з гордістю признаємося до цього закиду. Як реалісти в політиці, як ті, що на власні очи бачили, на скільки лиха приніс нашому народові Петлюра і петлюрівщина ,ми поставили собі найпершим завданням, бити з усіх сил і нищити цю ідеольоґію українського дрібного міщанства й отаманщини. Так мусів поступити кождий справжній комуніст, коли-б він знайшовся в тому осередку і в тих умовах праці й боротьби, в яких ми знайшлися. І до виконання цього завдання ми підійшли не тільки як реальні політики, як марксісти, але й педаґоґічно. Уявіть собі, вельмишановні „мальчики без штанов" з У. Щ. В. що-б було, коли-б ми пішли за вашими вказівками, і заповнювали Н. Д. абстрактно-теоретичними статтями в роді про бездержавний комуністичний устрій та загалом уподобились до вашого гурракомунізму! Справжні комуністи за це не подякували би нам. А ми, йдучи з усею свідомостю до нашої мети, виконали наше завдання і виконали до певної міри історичне завдання. Що зробила „Н. Д." як антипетлюрівська і комуністична ґазета, про це загально відомо і про це не нам тут говорити.

Клевети й інсінуації.

Починаючи від статті „Мужі в штанах і мальчики без штанов", редактори з У. Щ. В. змінили свою тактику. Досі вони, а також редактори з „Українських Робітничих Вістий" (Вінніпеґ), лаяли і опльовували тов. Винниченка як могли і кілько хотіли.*) У. Щ. В. в своїй статті „Старе вино..." виміріли вістря своєї мальчишеської критики головно проти тов. Винниченка. Тепер, коли тов. В. виїхав на Вкраїну, вони змінили свою тактику. Вони лишають тов. В. в спокою, а нападають негарно і нечесно на редакторів „Нової Доби", а в першій мірі на мене.

„Орайт"! Не вперше мати мені до діла з всякими „мальчиками без штанов"!

У. Щ. В., не можучи инакше боротися проти мене, борються при помочи клевети й інсінуації.

Клевещуть, буцім то я в листах і дописях до вініпеґського „Робочого Народа" називав Леніна і Троцького драбами, а натомість закликав зі Швайцарії укр. робітників за Петлюрою.

По перше, клевета що до Леніна.

Я взиваю прилюдно Матвія Поповича, редактора „Робочого Народу", якого я був кореспондентом в рр. 1917 і 1918, щоби він публично, а перш за все в У. Щ. В., оголсив вірний текст листа чи дописі, в котрих я міг назвати Н. Леніна драбом. Не тільки текст, але й фотоґрафічну знимку. Коли М. Попович чесна людина, він мусить спростувати клевету, кинуту мальчиками без штанов з У. Щ. В. на мене. Взиваю до цього М. П. виключно в інтересі правди.

Тай чи міг я коли небудь і денебудь назвати тов. Н. Леніна драбом, котрого я особисто пізнав і для котрого мав завше як найбільшу пошану, про що знають і мої політичні приятелі і вороги.

В той час, коли тов. Ленін виїхав в Росію і не був ще при владі, а був предметом найподліщих клевте і атаків з боку російської і міжнародної буржуазії, я писав не одну статтю до „Робочого Народа" про Леніна і російську революцію. Не маю їх під рукою. Але американські робітники певно памятають їх, впрочім можуть про це легко переконатися.

Маю під рукою тільки свою передмову до мого перекладу Енґельса „Основних засад комунізму", друкованого в Роб. Н. і виданого окремо.

В цій „передмові" писав я про тов. Леніна:

„Нині нема вже більше голови европейської реакції в особі царя Росії! Нині нема вже царської Росії! Від лютого 1917 шаліє на її теріторії велика революція, що в першій фазі свого розвитку носить характер буржуазно-демократичний, але в другій стає що раз більше соціялістичною і то з того часу, як на чолі її став Ленін, Бабеф великої російської революції.

Трусливі натури в соціялістичних рядах роблять з нього фанастичного романтика соціяльної революції — тому, бо, на їх думку, він хоче здійснити соціялізм в країні, де розвиток капіталізму не осягнув ще свого ступня ситости. Забувають одначе ці натури, що 1. світова війна звела капіталізм в Европі до стану агонії. 2. що в кождій европейській країні обєктивно робітники городів і сіл становлять більшість її населення, які, що правда, не свідомі ще вповні свого історичного післанництва, але вони блискавично тим перемуться, при першій очевидній для всіх катастрофі основ капіталізму. 3. що европейський імперіялізм створив в Европі економічну можливість здійснення соціялізму.

Коли ми, бажаючи зрозуміти диктатуру Леніна в російській революції, матимемо на увазі ці три річи, то мусимо сказати, що в особі Леніна, не тільки російська, але й европейська революція знайшла людину, що наскрізь, до споду проникла своїм реальним зором економічну й політичну ситуацію в Росії і в Европі та з зелізною консеквенцією і енерґією йде до цілі, в імя здійснення якої Маркс і Енґельс проголосили в 1848 клич: „Пролетар івсіх країн, єднайтеся!"

Так писав я про Леніна зі Швайцарії під датою 19.|I. 1918 тоді, коли нинішні редактори У. Щ. В. редаґували клівлендського „Робітника" і ще не зовсім визволилися зпід впливів пп. Цеглинського і Січинського, бувших редакторів „Робітника".

А тусаму передмову кінчив я словами:

„Але нині супроти деґенерації соціялістичного руху в значній мірі в опортунізм, що звів соціялізм до значіння соціялістичних реформ і гармонії робітничого руху з буржуазними клясами, являється пильна потреба поновного засвоєння слова „комунізм".

Додам на кінець, що тоді, коли нинішні редактори У. Щ. В. на певно не чули ще про Леніна, ще з початком 1916 р. я помістив у швайцарському „Соціялдемократ-і", органі Ц. К. Р. С. Д. Р. П., редаґовані мЛеніном, статтю п. з. „Украйна и война".

Що-ж до тов. Л. Троцького, то я по совісти можу сказати, що не пригадую собі, чи я його в приватному листі до М. Поповича назвав драбом, чи ні. Можливо, що назвав. І можливо назвав тоді, коли вибухла перша війна Совітської Росії з Українською Народною Республікою.

Л. Троцького я знав від давна. Я познайомився з ним ще в 1910 р. в Софії, де ми стрінулися на славянському соціялістичному зїзді, я як делеґат Ц. К. укр. с.-д. Галичини і України, він як делеґат Ц. К. Р. С. Д. Р. П. В розмові з ним, яка перейшла в суперечку, я пізнав в ньому ворога української народности. Він просто не признавав її істнування на рос. Вкраїні. Він називав її зґірдною назвою „хахли". Натомісць Українців в Галичині він до певної мірі признавав.

Незрозуміле для мене відношення його як соціяліста до укр. народности, — бо чи-ж може соціяліст ворожо відноситися до якої небудь народности і не признавати її? — довело його до того, що він нарошно в своїх справозданцях зі згаданого зїзду в „Соціялдемократі", органі Ц. К. Рос. С. Д. Р. П. і віденськім „Der Kampf" одночасно замовчав присутність українського делеґата на софійському зїзді, а заступив його польським, якого там зовсім не було. Проти цього поведення Л. Троцького був оголошений протест партійний в „Нашім Голосі" (Львів).

На початку світової війни він поставився теж вороже до України. І він був одним із тих, що переперли війну Советської Росії з У. Н. Республікою. Як нам тепер відомо, до цеї війни перли попри Троцького, Радек, Беля Кун і инші. (Останній згодом дуже цього жалував). За те Ленін був рішуче проти війни.

Признаюсь, що в почуттю надмірного болю і гніву, які мною опанували після вибуху цеї війни, я міг в приватному листі до М. Поповича вилаяти тов. Л. Троцького. І признаюсь до цього не з якого небудь страху перед ним — очевидно У. Щ. В., денунціюючи мене, мали свідомо на меті мені шкодити, — бо я є абсолютно незалежна людина від нікого і роблю так, як мені каже моя совість і моє переконання. — А коли до цього признаюсь, то мушу сказати тут коротко, який я мав погляд в 1917 і 1918 на відносини між Москвою і Україною.

В згаданій „Передмові" я писав:

„Ми є свідками величнього історичного процесу: неісторичні нації на теріторії бувшої царської імперії орґанізуються революційним шляхом на підставі того самого національного принціпу, після якого на протязі 19. ст. зорґанізувалась у більш або менш чистій формі західна Европа.

Україна стає самостійною державою! Уся бувша Росія покривається незалежними республіками неісторичних народів!

Що-ж... чи пр. робітники сіл і городів України, що здобули для неї політичну волю, мають зректися від захоплення продукції України в свої руки і спокійно чекати, аж виросте в ній своя, національна, сильна буржуазія і т. д.?

Смішність такої арґументації бє сама в очи. Життя не знає таких дурниць. Національна революція на Україні, себто революція за політичну волю укр. народу і його національне обєдинення, переходить на наших очах, майже непомітно в соціялістичну революцію. Працюючі маси поневоленого народу не на те скинули ярмо чужого панування, щоби вигрівати нікчемну свою буржуазію та добровільно вложити свій карк під її клясове ярмо, ал ена те, щоб не знати більше ніякого ярма".

Так писав я в січні 1918 р. на еміґрації з далека від України.

Вибух війни перешкодив цій еволюції. За це я не тільки накидався на Троцького, але й на тов. Винниченка і особливо Петлюру в своїх статтях до Роб. Народу, з яким я згодом порвав. Моя лють більше звертались проти націоналізму російських комуністів, бо їм була дано глибше дивитися у процес розвитку подій в б. Росії і Европі, бо вони як марксісти вміли краще дивитися і передбачувати на підставі минулого і теперішнього завтра.

Вибух війни звів по части і мене на „помилки", мене вже в 1917 р. переконаного комуніста.

Можливо, що я помилився у своїй оцінці ситуації і революції на Вкраїні. Але я знаю одно, що війна большевицько-українська стала початком всіх дальших воєнних заверух на Вкраїні, які привели в результаті її до такої руїни, винищення і опустошення, яких не зазнала у світовій війні ні одна країна. І треба буде цілих десятиліть великої і мозольної праці всього населення України, щоб на її руїнах двигнувся добробут і нове життя.

Моє найглибше переконання, що цього можна би було оминути, коли би не прейшло до братовбійчої війни між Москвою і Україною. А що вибух цеї війни має на своїй совісти і Троцький, звідци моє справедливе обурення проти нього.

Що-ж до інсинуацій У. Щ. В., то я можу відповідати тільки на найважнійші.

Інсинуують мені У. Щ. В., що я став комуністом на зазив тов. Винниченка. Це так смішно а заразом так по шубравськи (чи так інформував У. Щ. В. п. П. Дятлів?), що відповідь на це понижуюче давати. Інсинуують мені далі, що я „бачу в комуністичних рядах свою особисту карієру", „посади" то що. Видно, панове з У. Щ. В. судять других по собі. Der Schelm denkt, wie er selbst ist. В соціялістичному русі я працюю постійно від яких найменше 15 років. За цей час моя „карієра" і мої „посади" були такі: писарка в львівській „Просвіті" — 20 кор. місячно, заняття в бібліотеці Н. Тов. ім. Шевченка — 50 кор. м., редакторство „Волі", „Землі і Волі", „Вперед" з невеликими перервами від 40 до 60 кор. м., редакторство „Залізничника" — 80 кор. м., редакторство київського „Дзвону" 40 карб. м., редакторство „Нової Доби" — 2500 кор. м. Чи завидно? А коли думаєте, панове з У. Щ. В., очевидно по собі, що я на будуче можу занимати якісь товсті посади і задля них став комуністом, то успокоюю вас і скажу вам, що стан мого здоровля не дозволяє мені навіть думати про які небудь посади, у вашому розумінню.

Вкінці, між иншим і на мою адресу звертають панове з У. Щ. В. слова мого друга В. Винниченка, з якими він виступив проти петлюрівців: „віденськими укр. комуністами іменували себе люди, віддані перед тим цілим серцем і душею українській контрреволюції", які належали до тих, що по словам самого Винниченка „найбільше поклали сил і життя" в обороні влади і ладу світових злочинців; які „боролися словом, зелізом і вогнем проти тих, хто нищить той злочинний лад у себе й хоче знищити його по всьому світі" і т. д.

Чи ці слова звертають гурракомуністичні і дійсні мальчики без штанов з Ню Йорку також і на адресу тов. Винниченка теж віденського комуніста"?

Во істину це корона глупоти, нікчемности й подлости редакторів з У. Щ. В., на якій кінчимо свою відповідь.

Кінцеве слово до українських робітників комуністів в Зл. Д. Ам.

Читайте уважно, товариші, нашого листа, читайте одинцем і разом, розбирайте кожде наше слово. Ми писали Вам щиру правду. Ми писали Вам не тому, щоби шкодити У. Щ. В., бо ми добре знаємо, що то є в руках пролетаріяту така клясова зброя, як партійний орґан, але тому, щоби звернути Вашу увагу на дивні відносини в редакції Вашого органу та на політичну недозрілість і безтактовність їх теперішних редакторів. Ми не лякаємося Вашого суду, бо знаємо, в чию користь може він вийти. Судіть совісно, чесно, без ніяких упереджень!

В. Левинський,
редактор „Нової Доби".

Відень, 28. липня 1920.

*) Тов. п. Дятлів — великорос (він вивчив українську мову), але з трьома національними душами, великоруською, українською і білоруською — як сам признав. На одному із засідань нашої Закордонної Групи У. К. П. він теж заявив, що являється приклонником „єдиної і неділимої ком. Росії". Він не є більше членом Групи.

*) Коли рядки цього листа були зложені, прийшло до нас ч. 42. вініпеґських „Укр. Роб. Вістий" зі статтею „Напасть", присвяченою нашій „заяві". Нічого нового й серйозного вона не підносить. Хоч вона лайлива, але її можна розуміти. Одно мушу в ній спростувати. Кажуть „У. Р. Вісти", що я „ще давнійше хотів „переїхатися" в „Н. Добі" по „Укр. Щод. Вістях", але тоді ще був Винниченко і його стримано". Це чиста брехня, що може потвердити не тільки тов. Винниченко, ал впрочі члени редакц. колеґії „Нової Доби". Звідки-ж її взяли „У. Р. В."? Не вже так „інформує" їх П. Дятлів?

МИ І ВОНИ.

(Допись з Ню Йорку, Н. Й.).

Ми американські Українці (з малими виїмками) бенкетуємо, неначеб в раю, і віддихаючи глубоко здоровим, вільним воздухом — розкошуємо дарами цеї землі. А там десь на руїнах свого добра та праці, серед диких та знищених ворогом околиць нашої галицької батьківщини, земляки наші ведуть тяжку непривітну боротьбу о право народнього життя! Їх розпучливий клич о ратунок доходить до нас американських Українців та на превеликий жаль не все знаходить відгомін в наших серцях.

Струни нашої душі заржавіли, виставлені за довго на золотоноснім дощі. Не звенять вже милосердем великим, людським співчутєм без границь; наше серце не видобуває вже з них (або дуже рідко) пісні про щиру, безінтересовну любов зглядом тих, котрі там в батьківщині хоробро борються та вже тут на землі терплять пекольні муки. І за-віщо це?

Тільки за правду, за справедливі домагання! Справді був час, коли зневірені американські Українці проснулись, заворушились та хвилювали як лани дозрілого золотого збіжа на знак, що зрозуміли свій обовязок. Складали жертви і досить обильні. Це був народній і людський вчинок, сповнений під впливом серця та совісти.

Но як скоро дались Українці американські збаламутити — завернути з дороги властивої з дороги святого обовязку. Підтенти людий зденервованих (діявольських дітий) попхнув знов наш американсько-український загал в темряву зневіри. Ми стали глухі на всілякі стони, зазив — плач — нарікання!

Така непостійність народа в добрих ділах в часі найбільшої потреби се народна траґедія! І коли ми як нарід будуччини з такою хибою в нашім характері намірені поступати вперед — серед нинішних обставин та побіч могучости великих, других народів, котрих одиниці суть взірцем єдности і послуху — сумніваюсь чи зможем дійти до цілі!

Нарід український, щоб міг здобути собі волю та щасте мусить зрозуміти що це таке **карність.** Мусить відчувати добрі змагання та щирість своїх провідників, а переконавшися, що це. що ці провідники творять є безперечно добро, без якого нарід обійтися не може, повинен витворити в собі віру у своїх провідників та їх добрі діла, — велику віру, якої і сили пекольні перемогти не могли би. Цілий український нарід діткнений огнем, мечем і страшними пошестями — терпів і терпить доси — однак таки в найбільшій мірі мучиться український нарід в Галичині. Це дійсність і всі вірять в цю правду. Благають від нас радимці помочи в найтяжшій з тяжких хвиль народного життя. Нам отже всім американським Українцям полишається лише одна, одиісінька річ до сповнення на нинішні дні а це: помочи скоро рідному краєви. Коли цего всі американські Українці не сповнять точно (або лише сповняють в дуже малій мірі) мимо своєї віри в діло добре — то причиною того мабуть є брак свідомости чи виконуючи це діло, ми сповняємо обовязок чи ласку (милостиню). Отже коли американські Українці не суть вповні свідомі, що це тільки **обовязок,** треба, щоб вони як найскорше здобули собі цю свідомість — випровадили свою душу з тьми незнання а серце своє освободили з пристрастної любови золота!

Памятаймо, що хотяй золото це найбільша життєва сила нинішнього світа, то однак в нім криється і страшна сила прокляття, під тягаром котрого упадуть найперше народи, котрі найбільше бажають золото! Не йдім їх слідами, **нам треба жити не упадати!** Обожаймо добрі діла, правду, чесність людську, свободу, справедливість. Не покланяймося золоту, — нехай воно нам служить!

У американських Українців на щасте і жаль богато того золота! На щасте, бо воно дає їм силу та можність життя; на жаль знов, бо багато Українців не знає, як мають уживати того золота, щоб найбільшу мати з него користь і це є причиною їх журби!

Всего добра маємо тут досить, — брак нам тільки застановлення; глубокого думання, більше практчного розуму, коли не ученого.

Там в старім краю межи бурею а погодою — межи громами а лучами золотого сонця іде робота! Її товаришами — холод і голод, смерть з косою, журба та пошесть, недостача всего крім віри великої, крім любови та свідомости в народне, праве та добре діло!...

Іде робота, — потикається часто о остре камінє лихоліття та кровавить собі ніженьки, а заплакавши нишком, встає піддержана вірою! Іди працьо народна, не піддавайся, держись, прямуй вперед, ми всі тебе полюбимо щиро та горячо — чейже ми люди?!...

Ти нам здобудеш щасте та рай в нашій батьківщині! Ми Тебе піддержимо — тільки на Бога не уставай — іди!

Загомоніло на Вкраїні милій — і понісся голос правди від краю до краю! Всюда кипить і з дива вийти не можна звідкіля це нараз така взялась сила?!

І це тільки на Вкраїні неволя зродила життя більше ніж смерти! Все проснулось до нового, справдішнього життя! Вже одні будують, другі поділ землі ладять, щоб усім бідним бідакам по правді дісталось. Инші малюють історію минулого — кровавими та чорними красками — так як воно було, щоб молоде будече поколінне училось на правді!

Багато нових книжок, повних соняшних лучів тай чимало газет зажило нових! Орють, засівають здорове зерно на народній землиці!

Боже помагай! Одним з таких невтомимих сівачів на народній ниві є недавно заснований у Львові — Ілюстрований часопис для дітий **„Світ Дитини"** („The Child's World", Magazine for Ukrainian Children).

Як благородна ця ціль не треба і згадувати. Кілька днів тому я одержав майже всі числа **„Світа Дитини",** які доси вийшли, та прямо не можу налюбуватись гарним, виховуючим змістом видавництва і тою муравельною, щирою, повною посвяти працею видавця часопису, ревного громадянина і учителя народного **д. Михайла Таранька.**

Крім чисел **„Світа Дитини"** одержав я також і лист від Редакції, який з огляду на його дуже цінний зміст, даючий нам америк. Українцям правдивий зразок життя молодого часопису, позволю собі тут лист навести в цілости.

Лист сей звучить:

„СВІТ ДИТИНИ".

Ілюстрований часопис для дітий.

Львів ул. Зіморовича ч. 3.

Львів, 17. липня, 1920.

Достойний Земляче!

Ми одержали через **„Американсько-Українське Бюро" в Ню Йорку** 1 доляр, який Ви зложили на передплату **„Світа Дитини"** і вислали Вам послідні числа. — Дуже нас тішить, що Ви звернули увагу на **„Світ Дитини"** і сподіємося, що він припаде до серця молодим читачам та стане їх щирим товаришем. При сім звертаємо Вашу увагу, що маємо на складі ще початкові числа, які можете замовити. Просимо написати, як Вам подобається **„Світ Дитини".** Зі своєї сторони додамо, що **„Світ Дитини"** удержуєть[ся] виключно фондами одиниць, бо тут у нас в краю недостатки і нужда, богато родин опинилося прямо на бруку без посад і не можуть передплачувати нашого журнала — а ci знова, що мають гроші не розуміють ваги діточої газетки і жалують дати місячно 10 марок для своїх дітий! Через се **„Світ Дитини"** має дуже мало передплатників і кошти накладу перевисшають суму одержану з передплати так, що до кождого числа муситься доложити. Одначе звинути видавництва не позволяє нам національна совість.

Наша дітвора росте як той бурян — ніхто про неї не дбає, ніхто сим не журиться, які з неї вийдуть люди. А сеж наша гордість, наша надія і будуччина! І тому ми видаємо **„Світ Дитини",** бо хочемо через него впливати на нашу дітвору, ублагороднятн її душі, виробляти патріотичні почування, сталити характери, виховати її на свідомих горожан, що любилиб свободу і красу, були добрими синами великої України.

Звертаємося до Вас Достойний Земляче, з прошеннем, щоби Ви піддержали нас у сій роботі. Будьте ласкаві при кождій нагоді займитися збіркою складок на пресовий фонд **„Світа Дитини"** та зєднуйте нам передплатників. Кілько то гроша видають наші люди на зовсім непотрібні річи — чому ж не мали би жертвувати по 1 долярови на таку благородну справу?

Просимо не забути, що коли виховаємо молоде поколінне на свідомих горожан, то двигнемо з упадку націю, бо тільки через відродженне молодого покоління наступить відродженне нації!

Збираючи жертви на пресовий фонд просимо записувати хто і кілько жертвує і нам сей спис прислати, щоби ми могли відтак в журналі подати спис жертводавців. Сподіємося, що Ви, Достойний Земляче, прихилитеся до нашого прошення і вже наперед сердечно Вам дякуємо за ласкавий труд в імени молоденьких горожан.

Бажаємо Вам всякого добра і здоровимо щиро.

Михайло Таранько.

(Печатка) народній учитель.

* * *

Вплив американського життя на нас є великий. Звичаї того життя та думанне яке воно викликує у нас, не все користні. У Американців є таке понятте (по части фальшиве), що все що вони творять, це для особистого хісна. Під впливом такого стану річий і Українці в Америці дуже скорі думати, що кожде народне українське діло твориться тільки для особистих цілий, а так воно не є в многих случаях. Ми повинні мати віру і в добру ідейну справу і в добрих людий!

Мало є їх, мало — але є! Чому не вірити в тих, котрі роблять народну роботу (і виконують її добре), котрі посвячують всі свої сили для загального добра, — не оглядаючись на свою користь?! Їх піддержати, родній святий обовязок! Їм не помогти їм треба! Це наш натреба посмертних гонорів ні памятників — вони хочуть лише одної земської людської прислуги: **помочі** і то для найгарнійшої, найблагороднійшої цили, именно, щоби виховувати молоде поколінне, дійсну будучу силу українського народу, нашу майбутню велику славу!

„Світ Дитини"... І справді цей часопис є великим світом для дитини, котрої серце та душа, перебуваючи в тім світі, є перенятї радощами та щастем. Добрий корм для душі дитини є так потрібний як добрий здоровий корм для її тіла!

Коли би це діло (заснованне часопису) зачалось міліоновими фондами, то, певно українська інтеліґенція, всі її одиниці, ті що вірять і ті, що не вірять в добру справу, — спішили би навипередки з помочию сему ділу; а так що це діло добре зродилось в кровавій, нерівній боротьбі — в години великої нужди та суму народнього, — то їх голос о поміч, о піддержанне — це голос крику в пустині! **Піддержати народню працю — це наш обовязок і даючи одного доляра, чи і більше, ми не повинні питатись, яка нам з того користь, але подумати, яку користь будуть мати з того українські діти в нашому краю. Користи будуть великі.**

Українська дитина стане культурною і просвіченою а ці прикмети це підвалини будучого її стремління в життю, щоб стати доброю та пожиточною людиною, якою кождий громадянин чи громадянка українського народу бути повинні.

Наближається час великих ще жертв та зусиль, заки цілий український нарід заживе вповні вільним самостійним великим життєм — на нашій і своїй землі!

Ми мусимо однак видержати все лихо! Пробудімся! Всі до діла загального — святого!

Працюймо щиро, та жертвуймо **добровільно** на **всі** народні цілі після можности **без упину!**

Кождий гріш — бідака
Це тисяча — богача!

Коли жертвуємо, то нехай ліва рука не знає, що дає права! Громада по ницті — сиротині (потребуючим) сорочка! Це велика правда що малими жертвами а всіх (цілої української громади) ми зможемо збудувати могучу та тривку підвалину будучому життю українського народу!

Сповненнє доброго діла приносить нам вдоволенне. Чим хто більше має хвиль вдоволення (частійше є вдоволеним) той більше щасливий. Творім добрі діла і будьмо щасливі! Коли не нам (собі) то дітям (будуччині) будуймо щастє!

Жертвуймо і не числім, скілько то ми вже дали. Колись Ненька Україна почислить це й усміхнеться і душа наша переповниться щастем!

Чим горнець навариться, тим і буде чути! Яке вихованнє, чи просвіту одержить дитина в першій її молодости, з таким вона пійде через ціле життє з малими лиш деколи змінами.

Працюймо без упину, **жертвуймо** щиро; **будуймо** з вірою в успіх —

„Вільну Свобідну Україну!

Всі Враз Все Вперед!

Михайло Зазуляк.

Новий Йорк, 14. серпня, 1920.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. ВИННИЧЕНКО І УРЯД СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ.

Віденська газета „Нова Доба" пише:

Як відомо нашим товаришам, Закордонна Ґрупа Української Комуністичної Партії виделеґувала тов. В. Винниченка на Україну для активної участи в соціялістичній революції.

В перших днях мая приїхав товариш в Москву. Руські приняли його холодно. Товариш одбув конференції з найвизначнішими представниками Совітської Росії в українській справі. Конкретно запропоновано товаришеві: бути заступником голови Ради Народніх Комісарів (тов. Х. Раковського), народнім комісаром війни або закордонних справ і вкінці пятим членом українського Ревноенсовета (Рев. Военний Совет), який тепер має фактичну владу на Вкраїні, а в склад якого входять: Сталін, Берзін, Єгоров і Раковський, з яких тільки останній є приклонником федерації з Росією (в тому обмеженому змислі, що радянська Україна повинна творити окрему область сов. Росії), прочі члени є її противні.

Як зазначено в горі, тов. Винниченко виїхав на Вкраїну не для посад, а для важкої праці в українській соціялістичній революції. У відповіди на ці пропозиції наш товариш подав совітському урядові „докладну записку", в якій в інтересі революції зробив залежним принятія якого небудь урядового відповідального посту на Вкраїні, від виконання слідуючих умов:

1. Опублікування від імени російського і українського радянських правительств спростовання ширених контр-революційною українською, польською і европейською пресою відомостей про обмеження і навіть фіктивність української пролетарської державности.

2. Рівночасно з цим повинна вийти постанова відповідних органів що до реорганізації Ради Народніх Комісарів української республіки: скількость її комісаріятів повинна бути та сама, що в російській республіці.

3. Так само повинен бути заразже усунений той ненормальний стан, що комісаріяти російської республіки зносяться з ґуберніяльними і иншими інституціями на Вкраїні, поминаючи відповідні комісаріяти української радянської республіки.

4. Задля найбільш доцільного й успішного використання економічних засобів України необхідно в інтересах революції притягти до активної помочі і ініціятиви місцеві сили. Це можна осягнути найкраще через установлення певного означеного господарського пляну. Найбільш переконуючу силу в очах населення цей плян може мати тоді, коли він буде випрацьований при участи самого населення через свої органи. Тому треба, щоби були випрацьовані в означений період економічна, фінансова, продовольча і т. п. програми обома совнаркомами, Р. С. Ф. С. Р. і Укр. Рад. Соц. Респ. та затверджена Центральним Виконавчим Комітетом (Ц. В. К.).

5. Належить можливо як найскорше приступити до вибору комісії з метою випрацювання федеральної конституції.

Відповіди на цю записку, яку подав товариш відповідно до постанови Закордонної Групи Укр. Комуністичної Партії, до свойого виїзду в Харків тов. В. не одержав.

Тимчасом на відомість про приїзд нашого товариша в Москву приїхала з України делеґація від федералістичної течії Комуністичної Партії (большевиків) України, на зазив якої — тов. Винниченко виїхав у Харків.

СПИС ГАЛИЦЬКИХ УЧИТЕЛІВ-УКРАЇНЦІВ,

що находяться в таборі полонених ч. 7. в Тухолі на Поморю (в Польщі).

1. Пор. Будз Петро, Пістинь, Косів; 2. хор. Боднарук Микола; 3. сотн. Березюк Василь, Двірці, Жовква; 4. пор. Бурбела Юстин, Горлище виж., Сокаль; 5. хор. Базник Михайло, Лисівці, Заліщики; 6. пор. Будний Осип, Конюшки, Рогатин; 7. сотн. Балицький Ферд., Самбір; 8. чет. Баландюк Антін, Олеша, Товмач; 9. сотн. Байрак, Сокаль; 10. Возьний Василь; 11. Вітик Максим; 12. хор. Голод Степан, Голгоче, Підгайці; 13. чет. Гнідець Максим, Любича княжа; 14. хор. Гаврищук Степан, Мукань, Радехів; 15. чет. Габлевич Іван, Должанка, Тернопіль; 16. чет. Грицик Степан, Садки, Заліщики; 17. чет. Гнатківський Семен, Стрий; 18. хор. Головатий Дмитро, Олеша, Товмач; 19. хор. Гудка Іван, Віцин, Золочів; 20. пор. Гайдукевич Лаврій, Мозолівка, Підгайці; 21. чет. Греськів Василь, Білобожниця, Чортків; 22. пор. Драган Іван, Балинці, Коломия; 23. чет. Долинний Іван, Камінка лісна, Рава руська; 24. пор. Дацюк Теодозій; 25. сотн. Дідич Іван; 26. чет. Добрянський Лев, Городенка; 27. чет. Друк Лев. Джурин, Чортків; 28. підх. Дорожовець; 29. чет. Енджейовський Андрій; 30. хор. Золочівський Іван, Камінка, Нова Рава. 31. чет. Іваницький Іван, Нестаничі, Радехів; 32. цив. Іванець Лев. Радехів; 33. пор. Кушпета Гриць, Кустин, Радехів; 34. хор. Кульчицький Василь, Гордиля, Самбір; 35. чет. Кокорудз Антін, Рожнів, Снятин; 36. чет. Кравчук Микола, Камінка струм.; 37. пор. Климко Микола, Бутуни, Жовква; 38. хор. Кічоровський Осип, Сянік; 39. хор. Кекот Яків, Сатанів, Борщів; 40. Кит Михайло, Гута турянська, Радехів; 41. Качмарчук Антін; 42. хор. Комарницький Антін; 43. хор. Кудрич Михайло, Олесько, Золочів; 44. Кіселович Попіль Василь, Кути, Золочів; 45. Лада Денис; 46. Лукомський Степан, Лука, Самбір; 47. Литвин Дмитро, Мозолівка, Підгайці; 48. хор. Лучанко Гриць, Біла, Тернопіль; 49. чет. Лащук Микола; 50. чет. Лисий Федь, Боянець, Жовква; 51. пор. Лащукевич Яків, Туре, Радехів; 52. пор. Лев Амброзій, Корничі, Самбір; 53. чет. Лапчинський Яків, Княждвір, Печеніжин; 54. пор. Личка Семен; 55. пор. Мацюк Василь; 56. Мацюк Яків, Кути, Золочів; 57. пор. Манько Василь, Туринка, Жовква; 58. чет. Матвіїв Іван; 59. пор. Мациевич Ілярій Вол. Банилів, Сторож, Бук., Ошихліби, Кіцмань; 60. чет. Макітра Гриць, Ліщанка, Бучач; 61. чет. Мороз Микола, Яремче, Надвірна; 62. хор. Маковецький Петро; 63. чет. Миджин Михайло, Миклашів, Львів; 64. чет. Мандзій Андрій; 65. пор. Мехгера Іван, Киселиці, Буковина; 66. хор. Маринчук Осип; 67. пор. Марчук Микола, Тростянець, Снятин; 68. чет. Мартинюк Гриць, Золочів; 69. Найда Роман, Доброди, Збараж; 70. Наконечний Іван; 71. хор. Ольховий Ілар., Вяцковичі, Самбір; 72. хор. Осипів Іван; 73. хор. Осередчук Онуф., Лешня, Дрогобич; 74. пор. Поклітар Дмитро, Валява, Кіцмань, Буковина; 75. пор. Почапський Кіндрат, Ожидів, Золочів; 76. чет. Піщаловський Волод., Вишенька, Городок ягайл.; 77. хор. Пригородський Іван, Худиівці, Борщів; 78. пор. Ризак Іван, Дубще, Бережани; 79. Слободян Василь, Стінка, Бучач; 80. Схочилівський Іван; Богатківці, Підгайці; 81. чет. Стратичук Іван, Буковина; 82. чет. Семованик Мик., Красіїв, Бучач; 83. чет. Стрілецький Іван, Косовець, Городок ягайл.; 84. пор. Сак Василь, Вербів, Підгайці; 85. Сак Семен; 86. чет. Садницький Данило; 87. чет. Созанський Теодор, Волоще, Самбір; 88. чет. Садлич Іван; 89. чет. Саган Дмитро; 90. чет. Сохацький Василь, Слобідка янівська, Теребовля; 91. чет. Снилик Денис, Добротвір, Камінка струм.; 92. сот. Сологуб Волод., Станиславів; 93. хор. Ткачук Дмитро, Сербія; 94. чет. Тарновський Іван, Биків нов., Самбір; 95. пор. Тріска Казимир, Бонів, Яворів; 96. хор. Турчин Теодор; 97. Тимощик Микола, Вапнина, Ліско; 98. чет. Українець Дмитро, Лукавці, Чернівці, Буковина; 99. чет. Федорук Данило, Белзець, Золочів; 100. четар Флюнт Волод., Станиславів; 101. хор. Фартух Олекса, Куляса, Жовква; 102. пор. Феданків Волод.; 103. чет. Щапа Кость; 104. сот. др. Царевич, Станиславів; 105. чет. Чертиш Степан, Космач, Печеніжин; 106. підх. Чемарник Евген, Нове місто, Добромиль, 107. чет. Шмата Василь, Поморяни, Зборів; 108. чет. Шостак Яким, Митулин, Золочів; 109. хор. Шелюх Олекса, Фійна, Жовква; 110. чет. Ярмоляк Василь, Корениця, Ярослав; 111. Юрик Семен, Чортків

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Спів. Драм. тов. Ів. Котляревського відограє в неділю, 5. вересня 1920 р. в галі Української Хати, 22 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. **БЕЗТАЛАННА,** драма в 5. діях зі співами і танцями Ів. Тобілевича. Режісер Д. А. Вступ 75 і 50 цнт. Початок о годині 7.30 вечером. На се чудове карне представлення запрошується усіх.

105-06 КОМІТЕТ.

CARTERET, N. J.

Товариство Співацьке „Боян" в Картерет, Н. Дж. відограє комедію в 4-ох діях **ДЯЧИХА, в неділю, дня 5-го септембра 1920 р.** в гали церковній при 645 Rahway Ave., Carteret, N. J. Початок о годині 7.30 вечером. Вступ 50 цнт. 05-06

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеться в неділю, 5. вересня, о годині 2-гій пополудни, в гали під ч. 435 Мейн стр. Будеться принимати нових членів до У. Н. Союза і до товариства після статута. Котрі члени хотіли би вписати свої діти до Укр. Мол. Союза, можуть се зробити перед або по мітингу. — П. Похмурський.

ШІКАГО, ІЛЛ. Повідомляється всіх членів тов. св. Димитрія, від. 301, що місячний мітинг відбудеться дня 5. вересня в церковній гали при ул. Ірі і Робей, о годині 1.30 пополудни. Всі члени повинні явитись, а особливо ті, котрі довжні за минувший місяць. — П. Коваль, предс.; Н. Слівінський, секр.

ПАРТИТУРИ! ПАРТИТУРИ!

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і барітон 25 ц.
Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор ....40 ц.
За Тебе Україно, мужеський хор 30 ц.
За Тебе Україно, мішаний хор..30 ц.
Сміло други не теряйте, мужеський хор ....30 ц.
Сміло други не теряйте, мішаний хор ....30 ц.
Варшавянка, мішаний хор......30 ц.
Реве та стогне, мішаний хор....20 ц.
Разом товариші в ногу, мужеський хор ....25 ц.
Шаліїте, мішаний хор ....35 ц.
Побратався сокіл, мішаний хор..30 ц.
Як умру, то поховайте, мужеський хор ....20 ц.
Жалобний марш, мужеський хор 25 ц.
Як умру, то поховайте, муже-
Згадка, мішаний хор ....25 ц.
Била жінка мужика, мішаний хор 20 ц.

Всі замовлення і гроші проситься посилати на адресу:

"SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ КРАЄВІ ЧАСОПИСИ!

У Львові виходять такі часописи:

„ВПЕРЕД" виходить **кождого дня.** Передплата виносить 12 долярів на рік, 6 долярів на пів року.

„ЗЕМЛЯ І ВОЛЯ", часопись для сільського працюючого люду, виходить раз на тиждень. Передплата виносить 3 доляри на цілий рік.

„НАША МЕТА", часопись для робітних жінок, виходить два рази на місяць. Передплата виносить 1.50 доляра на цілий рік.

„ПРОФЕСІОНАЛЬНИЙ ВІСТНИК", орган Головної Ради українських професіональних організацій, виходить два рази на місяць. Передплата виносить 1.50 доляра на цілий рік.

Адреса тих всіх часописів така:

Адміністрація „Впереду", Львів, улиця Руська ч. 3.

„VPERED",

Lviv (Lemberg), East-Galicia, Europa.

Гроші найліпше посилайте через Земельний Банк Гіпотечний у Львові. 100-102в—

ФАРМА.

З причини старости господаря спродається тано фарма: 70 акрів урожайної землі, з котрої 30 акрів пасовиска, 10 акрів грубого ліса, 30 акрів засіяні і сіно. На фармі знаходиться дві керниці і вода на пасовиску. Гарний дім з 9 кімнат з телефоном і водою. Велика стодола, дві великі нові шопи і курник. Всі будинки в добрім порядку і з громозводами. Додається до сеї фарми 2 гарні молоді коні, 2 дійні корови, один бик, двоє безрог, 35 штук кур, також посів, сіно, вози, сані, упряжі на коні і всі нові хліборобні машини. Ціна сеї фарми $5.500, готовими грішми тілько $1.325, а решта по 100 дол. в рік і 5 процент. Добра нагода купити фарму за таню ціну. Ще маю другі фарми до спродання, від 40 до 250 акрів з худобою, засівом, сіном і машинами на вигідних услівях. 04-06

K. MELNIKOFF,

P. O. REMSEN, N. Y.

Telephone: 721 Y, 5.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

В ЕНФЕЛД, МАСС.

1) Фарма 125 акрів, 80 орної землі, 45 ліса, рівнина, в однім кавалку. Дім новий на 14 румів, баня на 30 штук худоби, при стейтовій дорозі; електричне освітленне. Ціна $5.500.00.

2) Фарма 65 акрів орного поля, будинки перворядні, електрика, при стейтовій дорозі. Ціна $4.500.00.

3) Фарма 135 акрів, 100 орного, 35 ліса, добрі будинки, електрика, при стейтовій дорозі. Ціна $6000.00.

Всі на добрих услівях, в добрій околици, українська і польська кольонія, коло великих міст Спрінгфілд і Голійок. Еще кілька инших фарм ріжної якости. Прошу голоситися до: MICHAEL FEDORIW, 79 Minnman St. або листовно: Box 30, Indian Orchard, Mass. 05

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і нападів на других продавців.

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенє. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую своїх приятелів **ІВАНА КУЗЬМУ, ЙОСИФА АКСАМІТА і ФЕДЯ НИКОЛЮКА.** Хтоби о них знав або вони самі, нехай зголосяться до: S. LANDYGA, Box 26, St. Anthony Falls, Minneapolis, Minn. 05-06

ДІВЧАТ І ЖЕНЩИН потрібно до легкої машинової роботи. Стала робота і добра платня. Голоситись сейчас до: AMERICAN MUSICAL SUPPLY CO., 451 Communipaw Avenue, Jersey City, N. J. 05-07

ПОТРІБНО ДЯКОУЧИТЕЛЯ, що гаразд знає своє діло. Платня 100 долярів місячно і доходи. Мусить бути чесний і тихої вдачі. Голоситись на адресу: Е. Н., c|o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 04-08

КОНКУРС.

New Haven, Conn. потребує гр.кат. дякоучителя, котрий би обняв сю посаду від 15. вересня, а найдальше від 1. жовтня. Кваліфікації: мусить бути Християнином, Українцем і лагідної вдачи. З огляду на те, що тут є університет і тисячі студентів, котрі інтересуються українською штукою, тому есенціяльною річию є перворядне знанне дірігентури; без того прошу не голоситись. Платня $90.00 місячно і доходи з двох парохій. Тут є будучність. Прошу голоситись сейчас до: REV. ONUFREY KOWALSKY, 29 Park St., New Haven, Conn. 04-06

НА ПРОДАЖ ґросерня, перворядна, в дуже добрім положенню, бизнес виробленый, тижнево приносить до 500 долярів. Улядженне в добрім стані. Ціна продажи приступна. Властитель продає задля виїзду до краю. Голоситись до ґросерні під ч. 312 E. 93rd St., New York, N. Y. 04-05

НА ПРОДАЖ РЕСТАВРАНТ. Дуже добра нагода для Українця бізнесмена. Реставрант є в добрім положенню і можна заробити гроші. Продаю з причини слабости. Інтересовані зволять голоситись до: ВІКТОР МАЄРЧИК, 1821 First Avenue, New York, N. Y. 05-07

ПОТРІБНО ГОСПОДИНІ від 1-ого вересня до дому священика. Голоситись на адресу: Е. Н., c|o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 04-08

ЕКСТРА! Конець прийшов для злодіїв і ошустів! Хто Вас обікрав або ошукав? Де твій муж або жінка? Прийдіть зі своїми клопотами до нашого офісу до одинокого українського детектива Михаїла Геллес, капітана Резервової Поліції. Приймаємо справи по цілій Америці. Порада даром. Повне вдоволенне. Памятайте на адресу: MICHAEL GELLES, 299 Broadway, New York City — Telephone: Worth 3515. 100—

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для кавалерів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: ROYAL SALES CO., Station O, New York City. 25—

НА ПРОДАЖ 15 акрова фарма, 2 корови, 2 коні, 30 безрог, 300 курий, засіка, всі фармерські знаряди, пів години їзди з Ню Йорку. Ціна за все $10.000. Звертатися до властителя в англійській мові: JOHN SPELLMAN, Fairlawn, N. J. 05-07

ПОЗІР ДЖЕРЗИСІТСЬКІ УКРАЇНЦІ!

ХТО З ВАС ХОЧЕ КУПИТИ ГАРНИЙ ДІМ

в чисто українській дільници на горі міста, де маєте українську школу, Укр. Народний Дім і т. д. В тій власне дільници маю на продаж 3 доми, по 2 фамілії, близько **бульварду, два блоки до парку,** де завсігди свіже і чисте повітре. Ціна дуже приступна для кождого одного, хто має готівки з 1.500 долярів, а решта на легкі сплати, дуже гарний інвестмент, позаяк може Вам принести до 15%, а окрім сего будете властителем своєї хати де Вам ніхто не буде підвисшував що 2 місяці рент. 04-05

Сю нагоду старайтеся використати як найскорше. Зголосіться до мого Бюра під ч. 193 Grand St., Jersey City, N. J., а я устно уділю близших інформацій та покажу Вам сі доми.

Ст. Милянович.

„В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВИНКИ.

Предсказує війну Японії і її союзників з Америкою.

Джеймс Гамілтон Люіс, бувший сенатор Злучених Держав, мав дня 28. с. м. перед адвокатською палатою в Ст. Луіс промову, в якій сказав між иншим, що в протягу чотирох літ буде друга світова війна. „Сей конфлікт — говорив Люіс — буде на океані Спокійнім. Буде його вести союз Японії, Росії і Німеччини проти Злучених Держав. Пімста Німеччини, відплата Росії і орієнтальна ненависть Японії подадуть собі руки, щоби знищити американську перевагу. Нарід нашого краю не бачить наближаючогося лиха і не робить відповідних приготовань, аби його уникнути".

Американські ощадности.

З Вашінгтону доносять, що помимо дорожні життя банкові ощадности є в світлім стані і йдуть постійно вгору. Засоби державних банків дня 30. червня б. р. виносили $22.196,737.-000, о $1.397,187.000 більше ніж за тойсамий час минулого року. Ощадности сих банків дня 30. червня б. р. виносили $17.155,-421.000, о $1.230,556.000 більше ніж у тімсамім часі попереднього року.

Віднайшли горальню в погребника.

Прогібіційні агенти арештували шікаґовського погребника Томаса Барюско, бо знайшли в його пивници 27 гальонів горівки, а в одній трумні відкрили два прилади до гонення спіритусу.

Докази про замордоване царя.

Всякі сумніви щодо замордовання бувшого російського царя Николая і його родини оконечно розвіялися з хвилею опублїковання в Лондоні заяв двох окремих дослідників сеї справи. Одну заяву помістив у лондонськім „Таймсі" бувший петроградський кореспондент сеї газети, Роберт Вілтон; друга появилась у журналі „Девятнайцяте Століттє й Опісля", яку написав капітан британської армії, Франц МкКулоф, котрий був перед війною широко знаним часописним кореспондентом. Капітан МкКулоф каже, що в ночи 16. липня 1918 р. в пивници того дому в Катеринбургу, в якім був увязнений цар зі своєю родиною, відбулася кровава екзекуція цілої царської родини. Коли Юровський прочитав грімко вирок, засуджуючий на кару смерти „Николая Романова, Кровавого, і цілу його родину", то всі засуджені, крім Николая, попадали на коліна і почали хреститися. Тоді Николай підступив швидко до своєї жінки і дітий та сказав до них щось, чого не було чути. Прошитий кулею Юровського цар упав мертвий, а за ним упала вся його родина, вистріляна револьверовими кулями инших присутних жовнірів. Погибших сколено відтак штиками.

Петроградські діти в Америці.

В маю 1918 року родительський комітет у Петрограді, заснований совітським правительством, вислав був на Сибір кількасот петроградських дітий, аби вони там могли вижитися, бо в столици Росії не було доволі поживи. З причини лютуючої війни на Сибіри сі діти не мали змоги вернутися домів сухопутним шляхом, отже там занявся ними Американський Червоний Хрест. Ся інституція винаняла в Японії осібний корабель та забрала на нього 428 хлопців і 352 дівчат. Догляд над сею дітворою мало 13 лікарів і доглядачок та 85 російських учителів і потрібної услуги. Ціла ся молода російська кольонія вирушила з Владивостока 15. липня б. р., прибула наперед до Сан Франціско, а відтам через Панамський канал корабель приплив минувшої суботи до Ню Йорку. Тут сю дітвору погостять, покажуть їй ріжні американські дива, а відтак відправлять до Петрограду.

Еспанське духовенство проти модерних жіночих одягів.

В обіжнику, виданім епископом дієцезії Ґвадікс (Еспанія), Гернандезом Мулясом, є наказ, аби не впускати до церков таких женщин, котрі не будуть одягнені після „християнської скромности". Кожда женщина, котра буде убрана в таку сукню, яка виставляє на публичний вид її груди і рамена, або котра мати-ме прозорі панчохи, не може увійти до церкви і не може бути запричащена. Така женщина не дістане також розгрішення. Котрі жінки не повинуються сьому епископському розпорядкови, не можуть бути членицями якогонебудь церковного товариства.

Знайшли в керници зуби пажора людоїда.

Заряд міста Елізабет Сіти, Н. К., копає за містом керницю. В глибині 572 стіп знайдено знаменито заховані зуби пажора людоїда (така риба). Згадана керниця має вже 600 стіп глибини, але вода з неї є солона, отже копають дальше, щоби натрафити на воду солодку.

Дивне приятельство межи звірятами.

Звірята, так як і людські єства, люблять товарискість. В нюйорськім звіринци африканська малпа так привязалася до американської куни, що на жаден спосіб не можна було їх розлучити. Одно без другого не хотіло їсти.

Богато трафляється, що кітка плекає молоді заяченята.

Раз трафилося таке: Курка навикла ночувати в песячій буді. Пізнійше, коли сука мала песята, а мусіла часом виходити на двір, тоді курка злізала з бантів і собою накривала песята.

Навіть і в дикім стані се лучається. Людоїд — се риба, яка їсть, що лише попаде, живе чи здохле, йому не робить ріжниці. А є риба, яка з ним завсіди компанує, однак він її не зачіпає. Не меньше цікавим є і те, що страшний тарахкавець жиє по приятельськи з вужем, який зветься „вайт овк снейк". Чому воно так, учені не вміють сього пояснити.

Листочки конюшини в народних повірях.

Ще в передхристіянських часах потрійні листочки конюшини були у деяких народів символами релігії. Старинні Кельти вірили, що так як одна конюшина має три листочки, так і один стан їх поганських жреців має три степені: друїдів, бардів і неофітів. У християнській мітольоґії три листочки одної конюшини є символом Тройці, яка становить єство одного Бога, а ірляндські вчені доказують, що їх апостол, св. Патрикій, вияснив їх поганським предкам, як три осібні предмети, такі як листочки, можуть означити одну і нероздільну цілість.

Подибувана иноді чотиро-листочкова конюшина є виплодом дікичности і поживи сеї ростини. По мокрій порі року між конюшиною можна знайти окази з двома листочками, або і такі, котрі мають чотири до сім листочків.

Конюшину з чотирма листочками уважається всюди за знак щастя для того, хто її знайшов, по части з тої причини, що вона має перехресну форму. В Німеччині вірять, що чотиро-листочкова конюшина поконує чародійство, зискує любов, хоронить чоловіка від небезпеки в часі його подорожи і забезпечує йому щасливий поворот, а коли зірветься її в день перед св. Іваном, то такий знахідник буде мати силу творити ріжні магічні дива.

ДО РІДНОЇ ПІСНІ.

Ой одна ти, мило-звучна,
Мене потішаєш,
І за мною, пісне рідна,
Як птичка літаєш.

Літай же, моя голубко,
Співай в вольній груди;
До сонця лини, високо,
Щоб почули люди

Твої звуки, твою силу,
І духом кріпшали,
Щоб тя вірно все любили,
І більше співали...

С. М. Дорошук.

Канадійські ветерани на перешкоді Сіліярови.

Президент зелізничої компанії Сіліяр повідомив організацію ветеранів, які противляться приїздови чужинців до Канади, що компанія порішила спроваджувати чужинецького робітника, щоби удержати зелізничі дороги в порядку.

Сад, в якім виводяться гади.

В місті Бутантан, Бразилія, є сад, в якім спеціялісти розводять всякого рода гадюки. Сад обнимає 600 акрів. В нім поробленї з цементу будки, в котрих плодиться гаде. Сад ділиться на три части цементовим ровом, наповненим водою, і в кождій части жиє окремий рід гадюк. В центрі є окремий відділ, до якого приходять властителі, де власне держать найїдовитший рід гадюк.

Гадюки тут плекають длятого, щоби віднайти тайни гадючої біольоґії. Учені з цілого світа приїзджають сюди і в ляторіях, які находяться в саді, вишукують средство проти укушення гадини. Дотепер дещо вже удалось віднайти.

Припускають, що в Індії умирало річно около 20.000 людий, а відколи найшли тут учені средство проти укушення, статистичні цифри значно поменьшились.

Огонь нищить ліси.

В північній Манітобі (Канада), коло озер Вінніпеґ і Вінніпеґозіс, від довшого часу горять ліси. Тисячі долярів вартости дерева вже огонь знищив. Північні околиці сього літа є дуже сухі і пожар ширить ся скорим ходом. Коли він досягне торфові поклади, що висохли на кілька стіп в глибину, то буде горіти кілька місяців. Огонь мали спричинити Індіяни, копаючі корінці сенека. Вони розложили окур від комарів і не погасили огню, коли забиралися.

Спячі ростини.

Що ростини, так як і людські єства, заховуються однаково під впливом зимна, хльороформу і алькоголю, доказав проф. Розе, славний індійський природознавець, якого відкриття щодо ростин є предметом широкої дискусії в цілім світі. Після сього професора ростини є дуже відчуваючі. Одного дня за помочию своїх знарядів він зауважав, що ростини, які він студіював, дуже посумніли. Шукаючи за причиною такого заховання ростин, професор переконався, що се була хмарка, якої він сам не зауважив, як вона пересувалася понад ним і ростинами, закриваючи сонце.

Ростини таксамо засипляють як і люди. Вони не лише завивають своє листє, але також перестають відчувати. Про се він довідався за помочию електричної струї. Ростини цілий день відчували сю струю з виїмком часу між 6 і 9 годиною пополудни, коли вони умучені позасипляли.

Струсь.

Найбільша птиця на світі — струсь. Він подібний до индика, має довгу шию і лаби, не має кіґтів, як примірoм курка, але щось в роді двох ратиць. Струсі виводяться в Африці. На десять миль своїм бігом струсь може бічи враз з перворядним поїздом, зате летіти не може, а жолудок має такий сильний, що може перетравлювати зелізо такої величини як ключ. Струсі не несуть так богато яєць як кури, але одно яйце важить три фунти. Струсь має таку силу, що може нести на собі 15-літного хлопця. Струсяче піре платиться дуже дорого і служить для окраси дамських та генеральських капелюхів.

ЗАПРОШЕННЄ.

Укр. гр.-кат. Церква св. Івана Хрестителя в Сиракюз, Н. Й., має честь повідомити, що дня 6-го септембра 1920 р. (в Labor Day) після Соборної Служби Божої відбудеться торжественне посвячення трех нових дзвонів. До звеличення сього торжества сердечно запрошається Впр. оо. Сусідів так близьких як і дальших, місцеві і дооcхрестні Впов. Братства і Товариства, як рівнож весь вірний український загал. 103-06

о. КОНСТАНТИН КУРИЛЛО, парох.